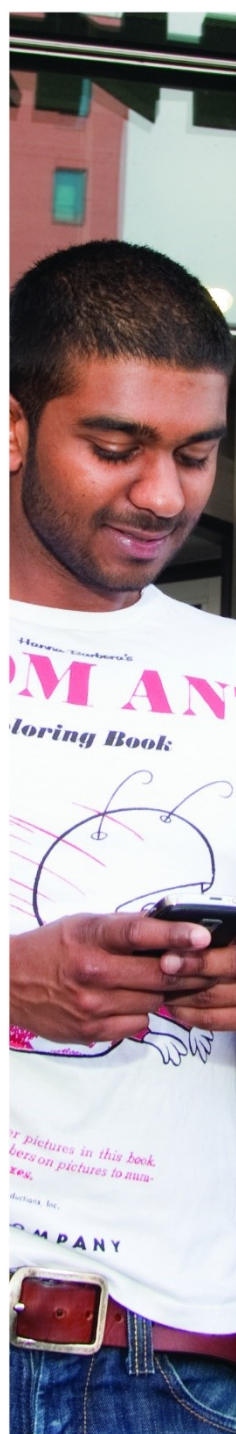

Sporten en bewegen door Rotterdammers, 2015

Onderzoek en Business Intelligence

Sporten en bewegen door Rotterdammers, 2015

In opdracht van gemeente Rotterdam, cluster Maatschappelijke Ontwikkeling,
directie Sport en Cultuur

© Gemeente Rotterdam, dienstencentrum Onderzoek en Business Intelligence (OBI)
2 juni 2016
Chris de Vries
Project: 5027

Adres: Wilhelminakade 179, Rotterdam
Postbus 21323, 3001 AH Rotterdam
Telefoon: (010) 267 15 00
E-mail: onderzoek@rotterdam.nl
Website: rotterdam.nl/onderzoek

INHOUD

1	Inleiding	7
1.1	Plaatsbepaling van dit onderzoek	7
1.2	Onderzoeksopzet, betrouwbaarheid	7
1.3	Leeswijzer	7
2	Sportdeelname volgens de landelijke norm	9
2.1	Sportdeelname van Rotterdammers van 6 tot 80 jaar	9
2.2	Sportdeelname door de jaren heen (13 tot en met 75 jaar)	10
2.3	Sportdeelname naar achtergrondkenmerken	11
2.4	Sportdeelname naar achtergrondkenmerken door de jaren heen	13
2.5	Sportdeelname door kinderen	14
3	Sport en bewegen in breder perspectief	16
3.1	Sportdeelname in Nederland en in andere grote steden	16
3.2	Landelijke beweegnormen	18
4	De meest beoefende sporten door Rotterdammers	20
4.1	Meest beoefende sporten	20
4.2	Ontwikkeling van meest beoefende sporten	21
5	Dynamiek in de sportdeelname van Rotterdammers	24
5.1	Dynamiek in sportdeelname naar leeftijd	24
5.2	Afzonderlijke takken van sport en dynamiek in sportdeelname	25
6	De plaats waar wordt gesport	27
6.1	De meest gebruikte plaats voor de meest beoefende sport	27
6.2	Sportlocaties en achtergrondkenmerken	28
7	Sportaanbod in eigen buurt, reistijd en vervoermiddel	33
7.1	Inleiding	33
7.2	Reistijd naar de meest gebruikte sportvoorziening	33
7.3	Het meest gebruikte vervoermiddel	34
7.4	Belang en waardering van sportaanbod in de buurt	35
8	Ongeorganiseerde sportdeelname	38
8.1	Organisatorisch verband en ongeorganiseerde sportdeelname	38
8.2	Ongeorganiseerde sportdeelname naar kenmerken	41
8.3	Tak van sport en meest gebruikte locatie	42
8.4	Meningen over sportaanbod in de eigen buurt en de stad	43
9	Bezoek aan sportevenementen	44
9.1	Bezoek aan sportevenementen in het algemeen	44
9.2	Sportevenementen in Rotterdam en in Nederland	45
9.3	Bezoek aan sportevenementen naar achtergrondkenmerken	46
Bijlage	Geraadpleegde bronnen	48

Samenvatting

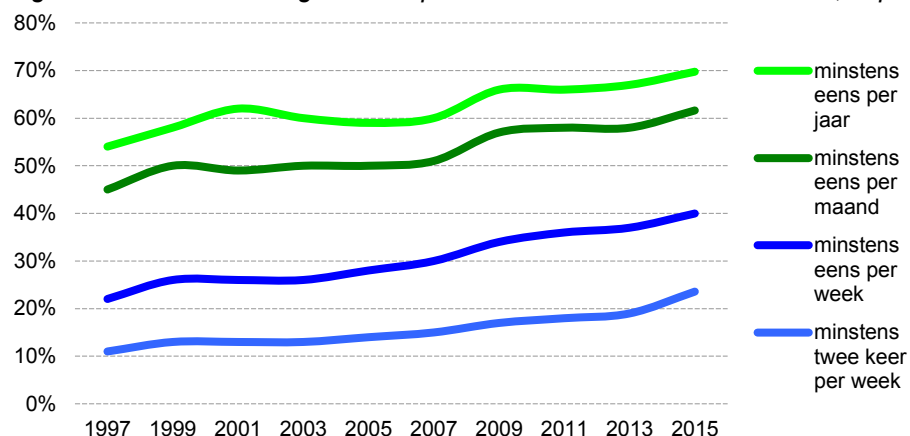
In het najaar van 2015 vond opnieuw het Vrijtijdsonderzoek (VTO) plaats. Dit onderzoeksrapport presenteert de resultaten over sportdeelname en andere vormen van bewegen.

Ontwikkeling van de sportdeelname

62% van de Rotterdammers (13 tot 80 jaar) deed in 2015 aan sport. Daarmee is de gemeentelijke doelstelling van 60% sportdeelname gehaald. De sportdeelname is licht toegenomen na jarenlang gelijk te zijn gebleven. Na enkele metingen die resulteerden in 59% sportdeelname lijkt er nu sprake van een positieve trendbreuk maar de toekomst moet uitwijzen hoe bestendig de stijgende lijn is.

Niet alleen het aandeel sporters is toegenomen, ook de frequentie van die sportdeelname is toegenomen. Er zijn dus in verhouding in de laatste meting vrij veel sporters die *vaak* aan sport doen. In eerdere vrijtijdsonderzoeken werd steeds de leeftijdsgroep 13 tot en met 75 jaar gehanteerd. Voor die leeftijdsgroep is dan ook een langere tijdreeks mogelijk, die in de volgende figuur wordt weergegeven.

Figuur S.1 Ontwikkeling van de sportdeelname door Rotterdammers, in procenten

Achtergrondkenmerken

Kijken we naar de persoonskenmerken, dan blijkt dat de sportdeelname relatief hoog is onder mannen, jongeren en Rotterdammers met een westerse achtergrond. Precies die groepen laten in de laatste meting ook een relatief sterke stijging zien vergeleken met eerdere metingen. Onder de inwoners van Hillegersberg-Schiebroek en Rotterdam Centrum zijn relatief veel sporters. In Hoogvliet en de stedelijke gebieden op de Zuidoever (Charlois, Feijenoord en IJsselmonde) zijn juist relatief weinig sporters te vinden.

Beweegnormen

Op grond van het VTO kan met de nodige voorzichtigheid (om onderzoekstechnische redenen) het aandeel Rotterdammers worden vastgesteld dat voldoet aan de verschillende beweegnormen. Deze uitkomsten lijken een positieve ontwikkeling aan te duiden.

Meest beoefende sporten

Verreweg de meest beoefende sport is fitness. Nog steeds groeit het aandeel beoefenaars. Bijna veertig procent van de Rotterdammers doet aan een fitnessachtige sport (fitness, steps, spinning, aerobics). Verder worden hardlopen en zwemmen veel beoefend. De recente sterke groei van de deelname aan hardlopen zet in de laatste meting niet door.

Dynamiek in sportdeelname (beginnen of stoppen)

Onder de jongere Rotterdammers is niet alleen de sportdeelname hoger, er is onder hen ook meer dynamiek in het wel of niet sporten dan onder oudere Rotterdammers. Misschien dat jongeren wat meer “uitproberen” dan ouderen. De sporten met de meeste stoppers én met de meeste starters zijn ook de sporten waaraan überhaupt het meest wordt deelgenomen: fitness, hardlopen en zwemmen, sporten die een lage organisatiegraad vereisen.

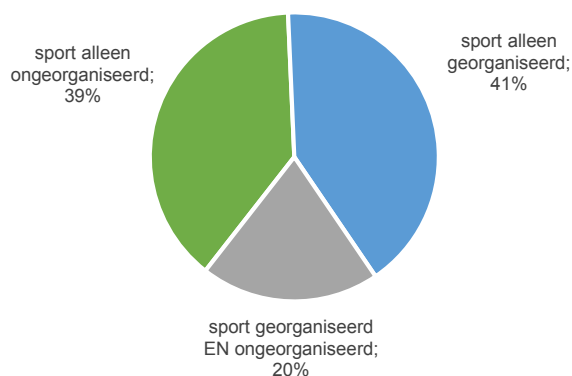
Plaats waar wordt gesport, oordeel over sportaanbod

De sportschool en de openbare weg zijn de plekken waarvan Rotterdammers het meest gebruik maken om te sporten. Niet verbazend gezien de meest beoefende sporten: fitness en hardlopen. Het gebruik van diverse soorten sportlocaties hangt niet alleen samen met de beoefende sport, maar ook met persoonskenmerken als leeftijd. Hoofdstuk zes van dit rapport gaat daar dieper op in. Meer dan de helft van de sporters gaat doorgaans lopend of fietsend naar de plek waar zij meestal sporten. Vijftien procent sport of start (doorgaans) thuis. Ruim een kwart neemt de auto en zeven procent neemt het openbaar vervoer. De reistijd van tussen woonadres en sportlocatie is gemiddeld dertien minuten. Men zou eventueel een reistijd van achttien minuten nog acceptabel vinden (een extra reistijd van vijf minuten per enkele reis dus), maar deze cijfers verschillen per soort sportlocatie. Hoofdstuk zeven gaat daar verder op in. Over het algemeen oordelen Rotterdammers positief over het sportaanbod in de stad en de eigen buurt. Het sportaanbod in de stad als geheel wordt iets positiever beoordeeld dan dat in de eigen buurt.

Ongeorganiseerd sporten

Aan sporters is gevraagd in welk verband zij de meest beoefende sport beoefenen. Hieruit blijkt: ongeveer vier op de tien sporters doet dit alleen maar in georganiseerd verband (al telt daarbinnen de categorie “sportschool” zwaar mee, terwijl daar soms slechts sprake is van het gebruik van de voorzieningen maar niet van organisatorische binding.) Ook ongeveer vier op de tien beoefent de meest beoefende sport alleen maar ongeorganiseerd en twee op de tien doet dat beide, dus zowel binnen als buiten georganiseerde verbanden.

Figuur S.2 Verdeling van sporters naar wel of niet georganiseerde sportdeelname, 2015

Kijken we naar de ontwikkeling (we kunnen slechts twee meetjaren vergelijken) dan blijkt de recente groei van sportdeelname *geheel* plaats te vinden in de groep die *alleen maar* ongeorganiseerd sport.

Sportevenementen en sportimago

43% van de Rotterdammers bezocht in 2015 een sportevenement, -toernooi of -wedstrijd. Dat is vergelijkbaar met, maar ietsje meer dan wat bleek uit de voorgaande metingen. De Marathon is nog steeds het best bezochte sportevenement maar het aandeel bezoekers aan wedstrijden in het betaald voetbal komt daarbij in de buurt: respectievelijk 21% en 20% van de Rotterdammers.

In 2014 onderzocht het Mulier Instituut in welke mate Nederlanders verschillende steden associëren met sport. Heerenveen staat als schaatshoofdstad bovenaan die lijst. Daarna volgen de grote steden waarbij Rotterdam het lijstje aanvoert. 71% van de Nederlanders associeert Rotterdam met sport. Dat is grofweg even veel als de 74% van de Rotterdammers die het eens of zeer eens is met de stelling "Ik vind Rotterdam een echte sportstad".

1 Inleiding

1.1 Plaatsbepaling van dit onderzoek

Elke twee jaar voert de gemeente Rotterdam een onderzoek uit naar de (vrije)tijdsbesteding van Rotterdammers. In het najaar van 2015 vond de elfde editie plaats van dit Vrijetijdsonderzoek (VTO). In opdracht van de directie Sport en Cultuur van het Cluster Maatschappelijke Ontwikkeling worden in dit onderzoeksrapport de resultaten over sportdeelname en andere vormen van bewegen gerepresenteerd.

Afzonderlijk is of wordt tevens gerapporteerd over andere onderwerpen uit dit Vrijetijdsonderzoek, zoals cultuurdeelname, mediagebruik, stadsbezoek, vrijwilligerswerk en het gebruik van groenvoorzieningen. Ook verschijnt is er een rapportage gepland met speciale aandacht voor hoger opgeleiden, waarin de diverse thema's samen worden gerapporteerd.

1.2 Onderzoeksopzet, betrouwbaarheid

Het Vrijetijdsonderzoek 2015 betreft net als in eerdere jaren een groot aantal vragen over uiteenlopende vrijetijdsthema's. Het onderzoek bestaat grotendeels uit vragen die al heel wat jaren hetzelfde zijn. Daardoor is het mogelijk om enkele belangrijke kengetallen voor het Rotterdamse beleid te monitoren, waaronder de sportdeelname.

Door de omvang van de steekproef in 2015 zijn uitspraken op het niveau van afzonderlijke gebieden (voorheen deelgemeenten) verantwoord.

Helaas bleek ook bij dit onderzoek weer dat de trend van een dalende responsbereidheid zich doorzet. De respons van ongeveer 22% is niet hoog, maar wel acceptabel. Belangrijker is dat de representativiteit van de onderzoeksdata ten opzichte van de onderzochte populatie ronduit goed is te noemen, mede als gevolg van de stratificatie in de steekproef en een weging van de onderzoeksdata. Voor geïnteresseerden is een onderzoeksverantwoording op aanvraag verkrijgbaar (zie contactgegevens voorin dit rapport). Daarin wordt verder ingegaan op de organisatie van het veldwerk en zaken als de betrouwbaarheid en representativiteit van de in dit rapport beschreven onderzoeksuitkomsten. Een belangrijke conclusie daaruit is wel van belang bij het lezen van dit rapport: de betrouwbaarheid van gepresenteerde cijfers is vrij hoog: de onzekerheidsmarge als gevolg van het toeval bedraagt meestal maar een of enkele procentpunten.

1.3 Leeswijzer

Het VTO doet vanouds uitspraken over Rotterdammers in de leeftijd van 13 tot en met 75 jaar. Als dit rapport bijvoorbeeld vermeldt dat twintig procent van de Rotterdammers aan een bepaalde sport doet, betekent dat dus: twintig procent van de *13 tot en met 75 jarige Rotterdammers*. Dit geldt steeds, tenzij in de tekst anders wordt vermeld. In totaal wonen er een kleine 500.000 personen in Rotterdam in deze leeftijdsgroep. Bij sommige uitkomsten in dit onderzoeksrapport is het interessant om te bedenken dat 1 procent daarom gelijk staat aan bijna 5.000 Rotterdammers.

2 Sportdeelname volgens de landelijke norm

2.1 Sportdeelname van Rotterdammers van 6 tot 80 jaar

Het gemeentebestuur van Rotterdam streeft naar een verhoging van de sportdeelname door Rotterdammers. Met sportdeelname wordt dan bedoeld minstens 12 keer sporten in de afgelopen 12 maanden, onderzocht volgens de landelijke *richtlijn sportdeelname onderzoek* (RSO). Ook in het meest recente VTO (eind 2015) werd de sportdeelname daarom onderzocht volgens deze richtlijn. Op dat moment voldeed 62% van de Rotterdammers (6-80 jaar) aan deze definitie van sportdeelname. Twee en vier jaar eerder werd op dezelfde manier de sportdeelname gemeten. In die beide metingen was de uitkomst 59% sportdeelname. Er is met de laatste meting dus sprake van een lichte stijging. Ook wanneer de statistische significantie wordt berekend, blijkt dat we daadwerkelijk kunnen spreken van een lichte groei van de sportdeelname. Hoewel dit soort vragenlijstonderzoek altijd een zekere mate van onzekerheid kent vanwege de invloed van het toeval, kunnen we dan ook met vrij grote zekerheid spreken van een stijging. Uiteraard zal de tijd moeten uitwijzen hoe bestendig deze stijging blijkt. Het overheidsbeleid is één van de beïnvloedingsfactoren op het beweeggedrag van burgers. De gemeente Rotterdam zet in op het creëren van een aantal belangrijke randvoorwaarden om het sporten te faciliteren en treft met name een aantal extra maatregelen gericht op de jeugd en op doelgroepen die nu niet of minder bewegen zoals ouderen. Uit onderzoek blijkt dat factoren als geslacht, opleidingsniveau, etniciteit en leeftijd ook veelal bepalende factoren zijn voor de mate waarin mensen sporten en bewegen. Er kan dan ook niet worden gesteld dat de verhoogde sportdeelname één op één te vertalen is naar de gemeentelijke inzet. Dit is de reden dat de oorspronkelijke en ambitieuze Rotterdamse collegetarget sportparticipatie (64% in 2016) uiteindelijk is losgetalen. Middels de motie 'stel target sportparticipatie' is er in 2014 een nieuwe target geformuleerd van 60% in 2018 (meting eind 2017). De hoogte van deze target is bepaald op basis van de stabiele trend van de afgelopen jaren en bezuinigingen die hun weerslag hebben op het aanbod aan sportvoorzieningen en programmering door de gemeente.

*Tabel 2.1 Sportdeelname (minstens 12 keer per jaar) in 2011, 2013 en 2015 ,
in procenten per leeftijdsgroep*

	2011	2013	2015
kinderen 6 t/m 12 jaar *	84	82	80
jongeren 13 t/m 24 jaar	73	68	76
middengroep 25 t/m 64 jaar	59	58	61
ouderen 65-80 jaar	36	35	40
Alle Rotterdammers	59	59	62

*) Voor het jaar 2011 geldt dat de vraag met betrekking tot de sportdeelname van kinderen niet precies kon worden vertaald in het al dan niet "minstens 12 keer per jaar" sporten. De 84% die daar wordt genoemd is waarschijnlijk een adequate benadering.

In de voorgaande tabel is de sportdeelname weergegeven van de gehele groep Rotterdammers in de leeftijd van 6 tot 80 jaar, omdat de vorige collegedoelestelling die leeftijdsgroep zo definieerde. . Wanneer we de sportdeelname in langere tijdreeksen (van voor 2011) op een rij willen zetten, gaan we weer uit van de leeftijdsgroep die vanouds gebruikelijk was in het Vrijetijdsonderzoek: 13 tot en met 75 jaar. Conclusie is dat de doelstelling van het huidige college ten aanzien van de sportparticipatie is bereikt.

2.2 Sportdeelname door de jaren heen (13 tot en met 75 jaar)

Zeven op elke tien Rotterdammers van 13 tot en met 75 jaar hebben in 2015 minstens één maal gesport. Ook dit percentage (70%) ligt iets hoger dan in de voorgaande metingen. Vergeleken met de eerste meetjaren in de volgende tabel is er zelfs sprake van een fors hogere sportdeelname. Ook de frequentie waarmee er in 2015 werd gesport ligt wat hoger dan voorheen. Rotterdammers die in 2015 sportten, deden dit gemiddeld 95 keer. Dat de frequentie gemiddeld hoger is dan voorheen is ook te zien aan het gestegen aandeel dat maar liefst twee maal per week of vaker aan sport doet.

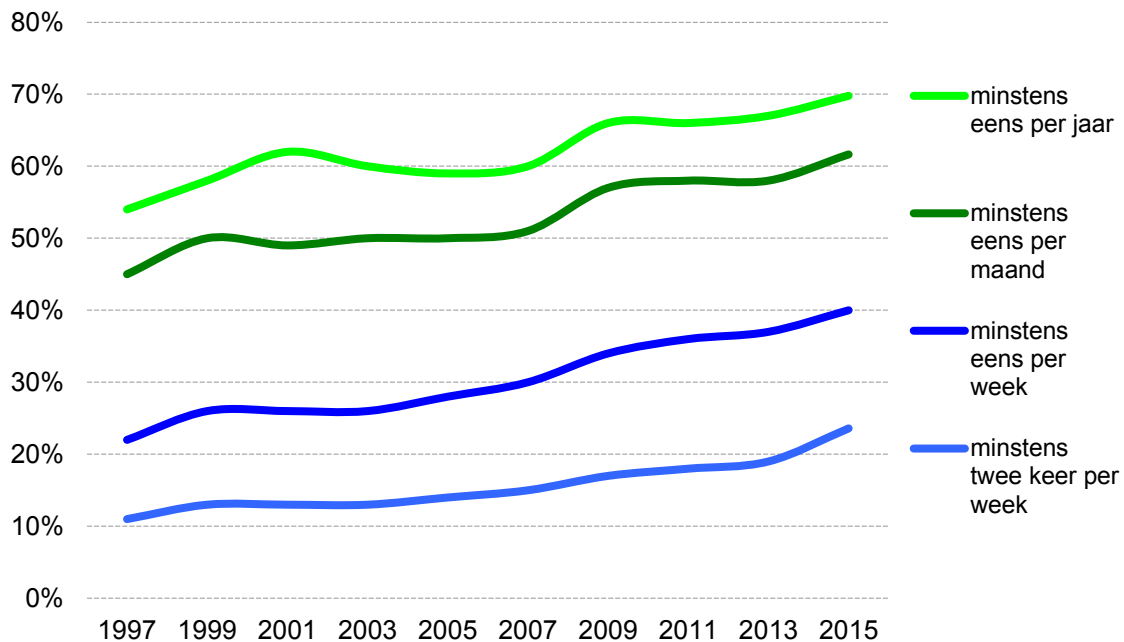
Tabel 2.2 Ontwikkeling van de sportdeelname van Rotterdammers, in procenten ¹

	1997	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2015
minder dan 1 keer per maand	8	8	10	7	7	8	9	8	9	8
minder dan 1 keer per week	23	24	23	24	22	21	23	22	22	22
minder dan 2 keer per week	12	13	16	16	16	16	17	17	17	16
2 keer per week of vaker	11	13	13	13	14	15	17	18	18	24
Subtotaal: sport wel eens	54	58	62	60	59	60	66	66	67	70
Sport nooit	46	42	38	40	41	40	34	34	33	30
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
gemiddeld aantal keer per jaar (alleen sporters)	-	71	74	75	80	81	81	83	82	95

De volgende figuur is een grafische weergave van de ontwikkeling van de sportdeelname van Rotterdammers tussen 1997 en 2015. Zo laat de figuur zien dat het aandeel Rotterdammers dat überhaupt wel eens sport met de jaren is toegenomen, maar ook dat een groeiend aandeel Rotterdammers minstens twee keer per week sport. In de figuur is ook goed te zien dat het belangrijke kengetal van het aandeel Rotterdammers dat minstens 12 keer per jaar (minimaal 1 keer per maand) sport, sinds 2009 een paar jaar stabiel bleef maar het laatste jaar weer stijgt (de donkergroene lijn).

¹ De categoriegrenzen zijn sinds 2005 licht gewijzigd ten opzichte van eerdere jaren. In 2003 en daarvoor werd gerekend met de categorieën (aantal keren per jaar): 0, 1-10, 11-50, 51-100 en 101+. De huidige grenzen sluiten beter aan bij de beleving van de sportfrequentie en de labels die in de tabel worden genoemd van een aantal keer sporten per week of per maand.

Figuur 2.1 Ontwikkeling van de sportdeelname door Rotterdammers, in procenten

2.3 Sportdeelname naar achtergrondkenmerken

De volgende tabel toont de sportdeelname van Rotterdammers naar verschillende achtergrondkenmerken. Net als in voorgaande jaren is het aandeel sporters en de gemiddelde sportfrequentie onder mannen, hoger opgeleiden en westerse Rotterdammers groter dan onder vrouwen, lager opgeleiden en niet-westerse Rotterdammers. Daarnaast speelt de leeftijd van de Rotterdammers een rol: hoe hoger de leeftijd, hoe lager het aandeel sporters. Maar senioren die *wel* sporten, doen dit ongeveer net zo vaak als de 'niet senioren', afgezien van de jongste groep, die wel duidelijk hoger scoort qua sportfrequentie.

Voor Rotterdammers met een beperking of chronische aandoening geldt dat 47% aan sport doet volgens de RSO norm (12 keer of vaker per jaar). Dit is duidelijk minder dan de gemiddelde Rotterdammer (62%). Deze groep kan verder worden uitgesplitst naar de aard van de beperking of chronische aandoening, maar de aantallen respondenten zijn dan een stuk lager waardoor de uitkomsten minder betrouwbaar zijn. Daarom staat dit niet in de volgende tabel. Voor Rotterdammers met een lichamelijke of motorische beperking geldt ook ongeveer 47% sportdeelname. Mensen met een visuele of auditieve beperking (erg weinig respondenten) lijken wat meer aan sport te doen en mensen met een verstandelijke beperking, een psychische aandoening of een chronische aandoening juist wat minder. De Rotterdammers die een beperking of chronische aandoening hebben en wel aan sporten, doen dat gemiddeld even vaak als de sporters zonder beperking of chronische aandoening.²

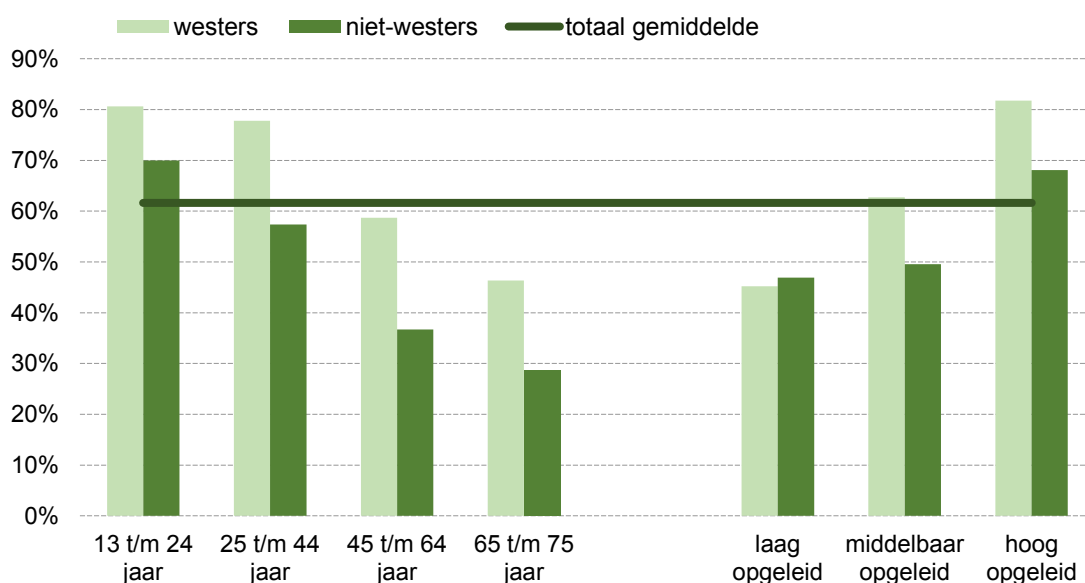
² De gemiddelde sportfrequentie van sporters met en die zonder beperking of chronische aandoening liggen beide op 94 keer per jaar en dus *beide* net iets onder het overall gemiddelde van 95. Dit wordt verklaard door de sporters die de vraag over beperking of aandoening niet hebben ingevuld en dus in deze uitsplitsing niet kunnen meetellen.

Tabel 2.3 Sportdeelname naar achtergrondkenmerken, in procenten en frequentie

	0 keer	1-11 keer	12-51 keer	>51 keer	gemiddeld aantal keer (alleen sporters)
mannen	27	6	22	45	105
vrouwen	33	10	22	35	85
13-24 jaar	13	11	25	51	105
25-44 jaar	22	9	24	45	89
45-64 jaar	42	7	18	33	97
65-75 jaar	53	4	17	26	92
laag opgeleid	47	7	16	30	97
midden opgeleid	32	10	23	34	90
hoog opgeleid	15	7	24	55	98
westers	28	5	22	45	101
niet-westers	35	13	21	31	83
met beperking of chronische aandoening	47	6	16	31	94
zonder beperking of chronische aandoening	27	8	23	42	94
alle Rotterdammers	30	8	22	40	95

De volgende figuur toont de samenhang tussen het aandeel sporters (die minstens twaalf keer per jaar sporten) en leeftijd en opleidingsniveau in combinatie met de etnische achtergrond, ingedeeld in westers en niet-westers. Bij de figuur zijn enkele conclusies te trekken. Ten eerste neemt de sportdeelname, zowel onder westerse als onder niet-westerse Rotterdammers, af met de leeftijd. Ten tweede neemt de sportdeelname toe naarmate men een hogere opleiding heeft genoten. Ook dit geldt voor zowel westerse als niet-westerse Rotterdammers. Tot slot valt op dat in alle leeftijds- en opleidingscategorieën het aandeel sporters onder westerse Rotterdammers hoger is dan onder niet-westerse Rotterdammers. Het staafje voor de niet-westerse 65-plussers is indicatief wegens een klein aantal respondenten, maar gezien de rest van de figuur mogen we ervan uitgaan dat de hoogte wel ongeveer zal kloppen.

Figuur 2.2 Percentage Rotterdammers dat minstens 12 keer per jaar sport, naar leeftijd en opleidingsniveau in combinatie met etniciteit

2.4 Sportdeelname naar achtergrondkenmerken door de jaren heen

De volgende tabel laat zien hoe de sportdeelname van verschillende groepen Rotterdammers zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. Het betreft ook hier de leeftijdsgroep 13 t/m 75 jaar.

Tabel 2.4 Ontwikkeling van het aandeel sporters (minstens 12 keer per jaar) naar achtergrondkenmerken, in procenten

	2005	2007	2009	2011	2013	2015
mannen	56	56	62	62	61	67
vrouwen	48	50	54	54	55	57
13-24 jaar	67	64	70	73	68	76
25-44 jaar	58	59	62	64	63	69
45-64 jaar	43	46	52	53	51	51
65-75 jaar	26	34	41	38	38	43
laag opgeleid ³	32 40	31 40	40	44	40	46
midden opgeleid	59	59	57	58	58	58
hoog opgeleid	70	72	76	78	76	79
westers	55	58	61	62	63	67
niet-westers	43	38	48	46	50	52
alle Rotterdammers	51	53	58	58	58	62

De eerder genoemde stijging van de sportdeelname onder de Rotterdammers als totaal is zichtbaar op de onderste regel van de tabel. In de diverse subgroepen is vaak sprake van een lichte stijging, die als gevolg van het aantal respondenten per subgroep vaak niet significant genoemd kan worden. Toch is het veelzeggend dat er in geen enkele subgroep een daling te zien is. Een lichte fluctuatie die vaak door de jaren heen te zien is, zou niet verwonderlijk zijn, maar nu is de 'slechtste' ontwikkeling een gelijkblijvende sportdeelname wanneer we de laatste twee jaren vergelijken. Vooral bij de jongste leeftijdsgroep en bij de laag opgeleide Rotterdammers kunnen we echt spreken van een groeiende sportdeelname. Uiteraard is het niet zeker of dit hogere niveau ook in de toekomst bestendig is of wellicht zelfs nog verder groeit.

In de volgende tabel is de sportdeelname in de gebieden in de afgelopen jaren weergegeven. Deze gebieden werden voorheen deelgemeenten genoemd. Natuurlijk kunnen de meetjaren worden vergeleken, maar bij een daling of stijging van slechts enkele procentpunten kan niet worden gesproken van een significant verschil.⁴ Alleen bij Feijenoord is er sprake van een *significant* verschil tussen de laatste en de voorlaatste meting. Echter: het lijkt erg aannemelijk dat het toeval toch een grote rol speelt, gezien de soms forse fluctuaties die te zien zijn bij Feijenoord en ook bijvoorbeeld bij Hoogvliet.

In deze tabel is het wel erg duidelijk dat de gebieden onder in de tabel allemaal op de zuidoever liggen. Wat dat betreft zijn Rozenburg en Pernis de enige zuidelijke gebieden die gemiddeld of bovengemiddeld scoren, al is het aantal respondenten juist daar wel te laag voor spijkerharde conclusies.

³ In 2005 en 2007 werden vier categorieën gehanteerd om het opleidingsniveau weer te geven. Vanaf 2009 wordt een driedeling gehanteerd waardoor de opleidingsgegevens beperkt vergelijkbaar zijn met 2005 en 2007.

⁴ Bij een niet significant verschil kan niet worden geconstateerd dat dit verschil ook in werkelijkheid optreedt. Het kan dan evengoed door het toeval zijn veroorzaakt. Deze significantie hangt onder andere samen met het aantal respondenten en de omvang van het gemeten verschil. Het aantal respondenten binnen één gebied ligt in dit onderzoek gemiddeld rond de 200.

Tabel 2.5 *Percentage Rotterdammers dat minstens 12 keer per jaar sport, naar gebied, in de jaren 2005 t/m 2015*

	2005	2007	2009	2011	2013	2015
Hillegersberg-Schiebroek	61	66	63	67	71	76
Rotterdam Centrum	58	64	67	72	70	74
Noord	54	55	60	65	64	69
Prins Alexander	54	63	64	60	62	68
Hoek van Holland	59	63	66	56	64	67
Rozenburg	-	-	-	61	66	65
Kralingen-Crooswijk	60	56	63	61	64	65
Pernis	44	55	49	42	58	62
Delfshaven	46	46	52	62	59	59
Overschie	51	52	52	45	58	58
IJsselmonde	48	46	54	50	52	55
Charlois	41	45	53	48	47	52
Feijenoord	47	42	52	52	43	52
Hoogvliet	51	49	50	49	57	50
Rotterdam totaal	52	53	58	58	58	62

2.5 Sportdeelname door kinderen

Aan respondenten met één of meer kinderen in de leeftijd van 6 tot en met 12 jaar is gevraagd of die kinderen aan sport doen (afgezien van gymlessen op school)⁵. Zo blijkt dat maar liefst negen op de tien kinderen *wel eens* aan sport doen. Vier op de vijf doet dat gemiddeld minstens eens per maand. Ongeveer één op de vijf kinderen tussen de zes en twaalf jaar sport dus niet volgens de landelijke RSO-definitie. Kinderen die wel eens aan sport doen, doen dat gemiddeld 95 keer per jaar, dat is net zo vaak als de volwassenen die aan sport doen.

In de volgende tabel is te zien dat een iets groter deel van de jongens aan sport doet vergeleken met de meisjes. Daarnaast blijkt dat jongens die aan sport doen dat duidelijk frequenter doen dan de sportende meisjes. Zo blijkt ook uit de tabel dat oudere kinderen wat meer aan sport doen dan jongere kinderen en dat oudere kinderen dit intensiever doen dan jongere kinderen.

Tabel 2.6 *Sportdeelname kinderen in % en frequentie per week naar geslacht en leeftijd*

per jaar		jongens meisjes		6 t/m 9 jaar	10 t/m 12 jaar	alle kinderen 6 t/m 12 jaar 2015	alle kinderen 6 t/m 12 jaar 2013
1 t/m 11	minder dan 1 keer per maand	7	12	10	8	9	7
12 t/m 51	minder dan 1 keer per week	22	23	27	19	23	33
52 t/m 103	minder dan 2 keer per week	26	30	32	24	28	19
104 +	2 keer per week of vaker	39	21	22	38	30	23
> 0	Subtotaal: sport wel eens	93	87	90	89	89	82
0	Sport nooit	7	13	10	11	11	18
Totaal		100	100	100	100	100	100
gemiddeld aantal keer per jaar (alleen sportende kinderen)		99	90	83	107	95	88

⁵ Bij de vraag naar sportdeelname van kinderen stond de volgende toelichting: *Gymnastiek of zwemmen tijdens schoollessen tellen niet mee, maar activiteiten op school buiten de gewone lessen om, zoals "Lekker Fit", tellen wel mee.*

Aan respondenten met een kind dat aan sport doet, is verder nog gevraagd in welk verband dat dan gebeurt. Drie kwart van de kinderen die aan sport doen, sport bij een sportvereniging. De antwoorden sportschool, bij of via een basisschool en ongeorganiseerd gelden voor ongeveer een op de zeven of acht sportende Rotterdamse kinderen

Ruim een derde van deze jonge Rotterdamse sporters doet dat in een gymzaal/sporthal en evenveel doen dat op een sportveld/sportbaan. Zestien procent is het zwembad de meest gebruikte sportlocatie.

De sporten die het meest door Rotterdamse kinderen worden beoefend zijn in volgorde van afnemende populariteit: veldvoetbal, zwemmen, vecht-/verdedigingssport, hockey, gymnastiek/turnen en danssport.

3 Sport en bewegen in breder perspectief

Voordat we de onderzoeksuitkomsten met betrekking tot de sportdeelname door Rotterdammers verder uitdiepen, worden in dit hoofdstuk enkele landelijke onderzoeksuitkomsten gepresenteerd met betrekking tot sportdeelname. Ook wordt kort ingegaan op de mate van bewegen (wat meer is dan alleen sportdeelname). Dit biedt een kader om de uitkomsten van het VTO verder te interpreteren. Overigens worden ook in hoofdstuk negen enkele onderzoeksuitkomsten van buiten Rotterdam besproken, maar daar gaat het over sportevenementen en het sportimago van steden.

3.1 Sportdeelname in Nederland en in andere grote steden

Mate van sportdeelname

Breedveld constateerde in 2013 dat drie *landelijke* onderzoeken onafhankelijk van elkaar aantoonde dat de groei van de sportdeelname enigszins stakte. Recenter schrijft het SCP (2015) in *Rapportage Sport 2014* dat er sprake lijkt te zijn van een lichte groei van de sportdeelname. Op basis van de meest recente Vrijtijdsonderzoeken van de gemeente Rotterdam lijkt daarvan in Rotterdam ook sprake, maar de landelijke cijfers gaan in de meest recente versie over de jaren 2012 en 2013, terwijl in de laatste Rotterdamse metingen pas in 2015 een lichte groei werd gezien. Overigens meldde ook Breedveld wat recenter (2014) “dat de sportdeelname de afgelopen jaren nauwelijks is gegroeid (...). De laatste twee meetjaren geven een bescheiden groei te zien, maar de toekomst moet uitwijzen hoe bestendig die ontwikkeling is”.

De ontwikkeling mag dan wellicht vergelijkbaar zijn, dat neemt niet weg dat de sportdeelname in heel Nederland blijvend duidelijk hoger is dan in Rotterdam. In Rotterdam lag die volgens de gangbare RSO-norm een aantal jaren net onder en in de laatste meting net boven de zestig procent, terwijl dit in heel Nederland al jaren tussen de 65 en 70 procent ligt (Collard & Pulles, 2014).

Ongeorganiseerd sporten

Verder schrijft Breedveld (2014): “Een belangrijke ontwikkeling in de sportdeelname van de afgelopen vijftig jaar betreft de opkomst van het sporten buiten sportverenigingen.” Dat laatste wil niet zeggen dat verenigingen ten dode zijn opgeschreven, maar dat velen toch ook sporten zonder een vereniging. Ook Hover et al. (2013) wijzen erop dat er *binnen* de sportdeelname veranderingen te zien zijn, zoals de toename van het ongeorganiseerd sporten en (daarmee samenhangend) de groeiende deelname aan fitness en hardlopen. Ze becijferen dat beduidend meer Nederlanders lid zijn van een sportschool of fitnesscentrum dan van een voetbal- of tennisvereniging (de twee grootste sportbonden van NOC-NSF). Hoewel de sector zelf nog volop groeipotentie ziet, constateren deze auteurs dat de eerdere forse groei van het aanbod vooralsnog stagneert, wat met name door de markt wordt bepaald. In de grote steden wordt meer gefitnest dan daarbuiten. De auteurs wijzen op de kansen voor de overheid om beleidsdoelstellingen op het gebied van sportdeelname te verwezenlijken in samenspraak met de fitnessbranche. Fitness lijkt in bepaalde opzichten niet zozeer concurrerend maar vooral een aanvulling op het overige sportaanbod. Zo zijn sportscholen/ fitnesscentra vaker in kernen van dorpen of steden te vinden dan veel buitensportgelegenheden. Ook bestaat de klantenkring vaak voor een groot deel uit mensen die geen lid zijn van een sportvereniging. De opkomst van budgetformules biedt kansen om nieuwe groepen niet-sporters (met een smalle beurs) te verleiden tot sportdeelname/bewegen. Men verwacht dat de belangrijkste motivatie

van fitnessers, namelijk die van gezondheid en/of een goed uiterlijk, ook in de nabije toekomst nog steeds een belangrijke waarde zal blijven voor velen.

In hoofdstuk acht van deze rapportage wordt uitgebreid ingegaan op het onderwerp ongeorganiseerd sporten.

Etnische achtergrond en sportdeelname

Die hierboven genoemde motivatie blijkt overigens bij sommige groepen sterker dan bij andere. Zo blijkt dat Nederlanders met een niet-westerse achtergrond vaker dan anderen vinden dat het belang van beweging voor gezondheid wordt overdreven, zo schrijven Van den Dool en Tiessen-Raaphorst (2013). Niet-westerse Nederlanders voldoen minder vaak aan de Nederlandse norm Gezond Bewegen (NNGB) dan hun landgenoten van westerse afkomst. De auteurs voegen daaraan toe: "In het afgelopen decennium is hier weinig verandering in gekomen, ondanks de toegenomen mate van integratie." Wat overigens opvalt, is dat de niet-westerse sporters minstens even veel tijd besteden aan sport als de sporters met een westerse herkomst. Personen met een niet-westerse achtergrond blijven dus wel achter in deelnamepercentage, maar doen zij eenmaal aan sport, dan blijven zij niet achter qua intensiteit.

Sportdeelname in Rotterdam en andere grote steden

Dat Nederlanders met een niet-westerse achtergrond relatief weinig deelnemen aan sport laat zich extra voelen in grote steden zoals Rotterdam. Het CBS meldde in november 2014 dat Rotterdam de Nederlandse stad is met het hoogste aandeel niet-westerse allochtonen. Bij een vergelijking met sportdeelname in andere steden zal de bevolkingssamenstelling dus een belangrijke factor zijn. In 2009 maakten Hoekman en Van den Dool een vergelijkende analyse van de sportdeelname in een aantal grote Nederlandse gemeenten. In een rechttoe rechtaan vergelijking komt Rotterdam er niet zo best vanaf, maar wanneer wordt gecorrigeerd voor enkele bevolkingskenmerken, eindigt Rotterdam bovengemiddeld. Deze correctie houdt in dat de sportdeelname wordt vergeleken voor de hypothetische situatie waarin alle zes steden exact dezelfde bevolkingssamenstelling zouden hebben wat betreft etniciteit en opleidingsniveau. We kunnen dus vaststellen dat Rotterdammers daadwerkelijk minder aan sport doen dan inwoners van de meeste Nederlandse grote steden, maar tegelijk dat Rotterdam het iets beter doet dan verwacht mag worden op basis van bevolkingssamenstelling.

=

Andere landelijke onderzoeksuitkomsten met betrekking tot sportdeelname

- Landelijk vormen fitness, zwemmen, tennis en hardlopen de top vier van meest beoefende sporten, in Rotterdam staat tennis een stuk lager maar staan fitness, hardlopen en zwemmen wel bovenaan.
- Van de *teamsporten* is veldvoetbal de populairste sport, zowel in heel Nederland als in Rotterdam.
- Landelijk zijn de sportende *kinderen* voor het overgrote deel lid van een sportvereniging. In Rotterdam ook.

3.2 Landelijke beweegnormen

In Rotterdam wordt op sport gefocust omdat met sport diverse maatschappelijke effecten bereikt kunnen worden die verder gaan dan alleen gezondheidswinst. Denk aan re-integratie, het aanleren van sociale vaardigheden et cetera. Toch is het ook nuttig om andere landelijke normen te bekijken die zich op het beweegaspect richten. Er bestaan in Nederland enkele gangbare normen voor de gewenste hoeveelheid beweging. Zo is er de Nederlandse Norm Gezond Bewegen, die de gewenste hoeveelheid lichaamsbeweging normeert vanuit een gezondheidskundig oogpunt en daarnaast de Fitnorm, die de gewenste hoeveelheid lichaamsbeweging normeert die nodig is voor een goede conditie van het hartvaatstelsel. Deze landelijke beweegnormen zijn als volgt geformuleerd:

- De *Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB)* vraagt van volwassenen om minimaal vijf dagen per week, in de zomer en in de winter, een half uur of meer matig intensief te bewegen.
- De *Fitnorm* behelst dat men minimaal drie keer per week 20 minuten of langer een inspannende sport of zware lichamelijke activiteit beoefent waardoor men gaat zweten.
- De *Combinorm* is een combinatie van de NNGB en de Fitnorm. Men voldoet aan deze norm als men voldoet aan de *Nederlandse Norm Gezond Bewegen* of de *Fitnorm* of allebei.
- *Inactieven* zijn personen die geen enkele dag van de week minstens een half uur matig intensief bewegen en geen enkele keer per week minstens twintig minuten een inspannende sport of lichamelijke activiteit uitoefenen.

Bovenstaande normen zijn voor jongeren en voor ouderen nog weer verder uitgewerkt, maar de volledige uitleg voert hier te ver. Op de website www.nationaalkompas.nl staat een uitgebreide uitleg.

Onderstaande tabel toont het aandeel Rotterdammers dat voldoet aan de verschillende beweegnormen in de afgelopen drie metingen van het VTO. De cijfers lijken een positieve ontwikkeling aan te duiden.

Tabel 3.1 Percentage Rotterdammers dat voldoet aan diverse beweegnormen, 2011-2015

	2011	2013	2015
Nederlandse Norm Gezond Bewegen	39	44	47
Fitnorm	22	28	30
Combinorm	50	56	59
Lichamelijk inactief	18	14	13

Een vergelijking van deze Rotterdamse cijfers met uitkomsten over heel Nederland geeft een wat diffuus beeld, wellicht door verschillen in de onderzoeksmethode. Rotterdammers zouden wat minder vaak genoeg bewegen en vaker inactief zijn, maar ze zouden wel relatief vaak voldoen aan de Fitnorm. Het lijkt raadzaam om dit soort vergelijkingen te maken op basis van de Gezondheidsenquête, die in samenwerking is uitgevoerd door GGD-Nederland en alle regionale GGD's (dus ook in Rotterdam). Rotterdamse en landelijke cijfers zouden daarin beter vergelijkbaar moeten zijn. Dit onderzoek vindt echter minder frequent plaats.

De percentages die voldoen aan de diverse beweegnormen zijn natuurlijk ook uit te splitsen naar deelgroepen. De volgende tabel laat dat zien, gebaseerd op het meest recente VTO uit het najaar van 2015. Omdat de normen anders berekend worden voor ouderen dan voor jongeren is de vergelijking naar leeftijd erg lastig te interpreteren. Vrij duidelijk verschillen zijn te zien bij de uitsplitsing naar opleidingsniveau, het onderscheid tussen Rotterdammers van westerse en van niet-westerse herkomst en het al dan niet hebben van een beperking of chronische aandoening.

De grootste verschillen zijn te zien in de laatste kolom: het aandeel dat *lichamelijk inactief* is. Het enige kenmerk dat geen verschil maakt is geslacht: mannen en vrouwen zijn in dezelfde mate inactief. Jongeren (voor wie strengere normen gelden) zijn relatief veel lichamelijk inactief. Laag opgeleiden zijn in veel groteren getale lichamelijk inactief dan hoog opgeleiden. Niet-westerse Rotterdammers zijn vaker inactief dan Rotterdammers van westerse afkomst. Ten slotte blijkt dat onder de Rotterdammers met een beperking of chronische aandoening het aandeel inactieven twee maal zo hoog is als onder de Rotterdammers die geen beperking of chronische aandoening hebben.

Tabel 3.2 Percentage Rotterdammers dat voldoet aan beweegnormen, uitgesplitst naar kenmerken, 2015

	NNGB	Fitnorm	Combinorm	Inactief
mannen	46	35	60	13
vrouwen	48	26	58	13
13-24 jaar	36	42	58	21
25-44 jaar	46	31	58	9
45-64 jaar	50	26	58	13
65-75 jaar	59	21	65	12
laag opgeleid	37	28	50	23
midden opgeleid	50	28	59	11
hoog opgeleid	52	35	66	6
westers	54	32	66	8
niet-westers	34	28	46	21
met beperking of chronische aandoening	42	20	50	22
zonder beperking of chronische aandoening	48	32	61	11
alle Rotterdammers	47	30	59	13

4 De meest beoefende sporten door Rotterdammers

4.1 Meest beoefende sporten

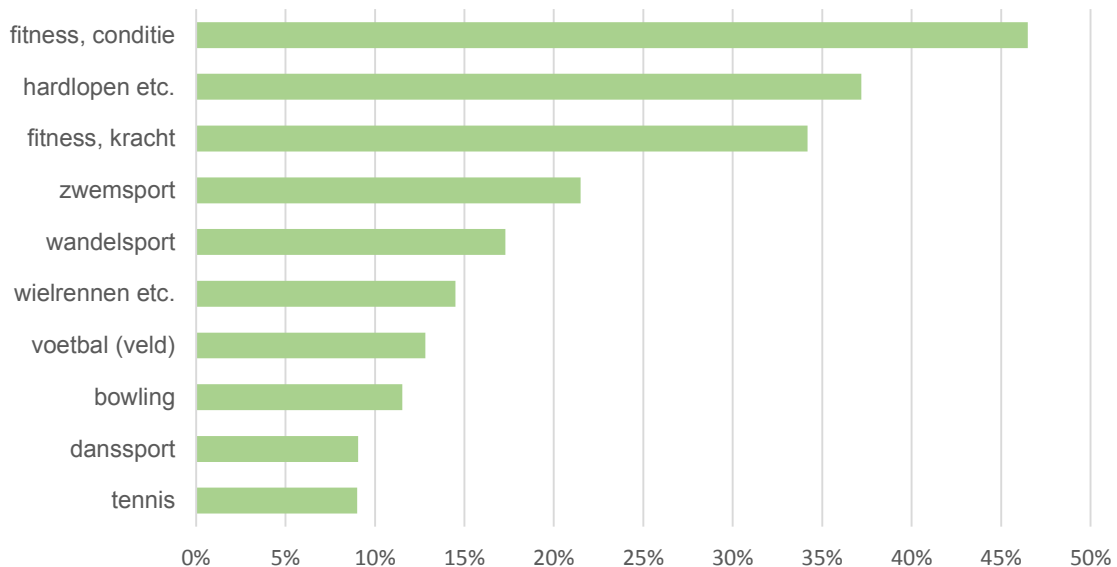
Onderstaande tabel geeft de top tien van meest beoefende sporten weer, verdeeld naar drie groepen van sportfrequentie. Hoewel er verschillen aan te wijzen zijn tussen de top tien van de frequente sporters en die van de minder frequente sporters, zijn de belangrijkste conclusies juist te trekken uit de *overeenkomsten*. Zo valt wel erg op dat fitness (conditie) en hardlopen in alle groepen erg hoog staan. In werkelijk elke groep staat fitness zelfs op de eerste plaats. Hardlopen staat steeds op de tweede of derde plaats. Alleen bij de groep die erg weinig sport, staat zwemmen in de top drie. Ook krachtfitness, zwemmen, wielrennen en wandelen staan in alle groepen vrij hoog. Veldvoetbal is de enige teamsport die duidelijk aanwezig is in de top tien van de verschillende 'sportfrequentiegroepen'.

Tabel 4.1 Meest beoefende sporten, in procenten van de sporters, naar sportfrequentie, 2015

1 t/m 11 keer per jaar	maandelijks tot 1x per week	meer dan 2 x per week (tot 2 keer per week)	2x per week of vaker	Alle sporters (1x per jaar of meer)
fitness, conditie 32	fitness, conditie 41	fitness, conditie 50	fitness, conditie 54	fitness, conditie 46
hardlopen / joggen / trimmen 24	hardlopen / joggen / trimmen 30	hardlopen / joggen / trimmen 37	fitness, kracht 49	hardlopen / joggen / trimmen 37
zwemsport 21	fitness, kracht 24	fitness, kracht 36	hardlopen / joggen / trimmen 48	fitness, kracht 34
wandelsport 14	zwemsport 24	zwemsport 23	wielrennen / mountainbike / toerfietsen 19	zwemsport 21
fitness, kracht 13	wandelsport 18	wandelsport 20	zwemsport 19	wandelsport 17
voetbal (veld) 11	bowling 11	wielrennen / mountainbike / toerfietsen 16	voetbal (veld) 17	wielrennen / mountainbike / toerfietsen 15
bowling 11	wielrennen / mountainbike / toerfietsen 11	voetbal (veld) 12	wandelsport 16	voetbal (veld) 13
wielrennen / mountainbike / toerfietsen 8	voetbal (veld) 9	skiën / langlaufen / snowboarden 11	tennis 15	bowling 12
danssport 7	biljarten / poolbiljart / snooker 9	danssport 10	bowling 14	danssport 9
biljarten / poolbiljart / snooker 6	danssport 8	bowling 9	skiën/langlaufen/ snowboarden 11	tennis 9

In volgende figuur worden de tien meest beoefende sporten getoond als aandeel van de Rotterdammers die minstens eens per jaar aan sport doen.

Figuur 4.1 Meest beoefende sporten in % van alle sporters (minstens 1 keer per jaar), 2015

De uitsplitsing van de sporters naar opleidingsniveau, leeftijd en etnische herkomst in de volgende tabel laat een aantal duidelijke verschillen zien. Zo doen hoger opgeleiden in groteren getale aan bijna alle genoemde sporten, maar juist duidelijk minder aan veldvoetbal. Jongeren doen aan de meeste sporten meer dan ouderen, maar juist niet aan wandelsport en fietssport. Ouderen doen behoorlijk weinig aan veldvoetbal. Niet-westerse Rotterdammers (*gemiddeld genomen* zijn dat overigens ook wat jongere Rotterdammers) doen weinig aan fietssport en wandelsport, behoorlijk vaak aan veldvoetbal en relatief wat meer aan fitness (maar liefst de helft van de niet-westerse sporters). Westerse sporters doen duidelijk meer aan wielrennen.

Tabel 4.2 Meest beoefende sporten in % van sporters (minstens 1 keer per jaar), uitgesplitst naar opleiding, leeftijd en etniciteit

	Lager dan HBO	HBO+ incl. studenten	13-44 jaar	45-75 jaar	westers	niet-westers	totaal
fitness, conditie	48	45	52	37	43	53	46
hardlopen / joggen / trimmen	30	43	45	22	39	34	37
fitness, kracht	32	36	41	21	34	35	34
zwemsport	18	25	22	21	22	21	21
wandelsport	17	18	13	26	20	12	17
wielrennen / mountainbike / toerfietsen	12	18	13	17	19	7	15
voetbal (veld)	16	9	17	4	10	19	13
bowling	13	11	16	4	10	14	12
danssport	8	10	12	4	9	9	9
tennis	6	12	10	7	11	5	9

4.2 Ontwikkeling van meest beoefende sporten

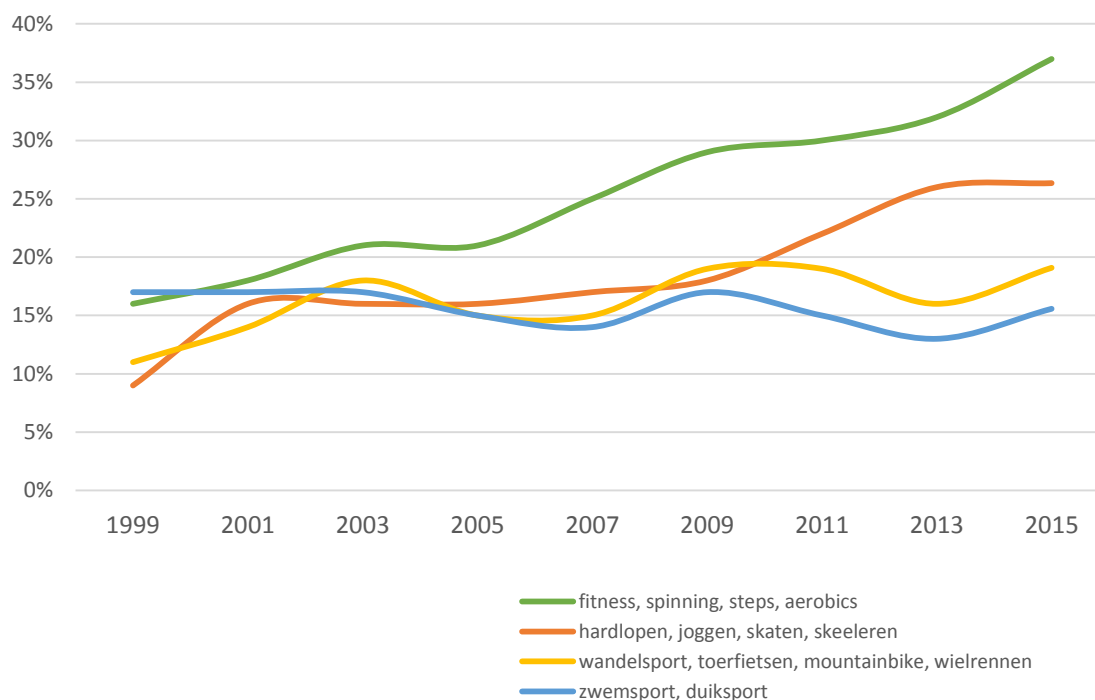
In de afgelopen jaren is een aantal typen sporten populairder geworden, zo laat de volgende tabel zien. Het gaat daarbij vooral om fitnessachtige sporten en hardlopen (maar niet in de laatste meting). De meeste sporten laten enige fluctuatie maar weinig echte trend zien.

Tabel 4.3 Ontwikkeling van de deelname aan enkele categorieën sporten, in procenten van Rotterdammers die minstens **twaaif** keer per jaar sporten⁶

	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2015
fitness, spinning, steps, aerobics	39	41	48	50	51	55	58
hardlopen, joggen, skaten, skeeleren	30	31	32	31	38	44	42
wandelsport, toerfietsen, mountainbike, wielrennen	34	28	28	33	33	27	29
zwemsport, duiksport	32	28	27	29	25	23	24
zaalsporten	22	22	21	21	22	19	21
veldsporten	17	17	17	18	18	18	20
bowling/midgetg./jeu de b.	17	15	17	17	19	13	14
wintersporten	14	14	15	19	17	16	13
tennis, squash	15	17	16	16	14	12	13
watersporten	11	10	11	10	11	9	10
danssporten	-	-	8	10	10	10	9
vechtsporten	6	7	5	5	5	6	5

De meest beoefende categorieën van sporten worden in de volgende figuur weergegeven. Te zien is hoe de deelname aan deze sporten zich heeft ontwikkeld als aandeel van *alle* Rotterdammers, dus inclusief degenen die niet aan sport doen. Het gaat om deelname per sport door sporters die minstens 12 keer sportten als aandeel van de gehele bevolking. Een voorbeeld kan dat duidelijker maken wat de figuur precies weergeeft: Bijna veertig procent van de Rotterdammers (37%) deed “in de afgelopen twaalf maanden” minstens twaalf keer aan een fitnessachtige sport. Een aandeel dat best

Figuur 4.3 Ontwikkeling van de deelname (12+ keer) aan de top vier sportcategorieën, in procenten van alle Rotterdammers (13 t/m 75 jaar)

⁶ Tot en met 2005 werden danssporten, racesporten en paardensporten ingedeeld bij de overige sporten. Aerobics/steps/spinning wordt gerekend tot de fitnesssporten, het woord spinning werd pas in 2013 toegevoegd.

Deze hoogst scorende categorie sporten (*fitness, steps, spinning, aerobics*) scoort in het laatste twee meetjaren duidelijk hoger dan in de metingen daarvoor. Het woord *spinning* werd pas in 2013 voor het eerst in de vragenlijst opgenomen (conform de landelijke onderzoeksrichtlijn). In 2015 zijn ook degenen meegeteld die zelf hun sport omschreven als zumba of yoga. *Hardlopen* zat heel duidelijk in de lift, wat overigens ook blijkt uit onderzoeken in den lande, maar in de laatste Rotterdamse meting zet die stijging niet door. Die groei zat overigens vooral bij hardlopen en niet of nauwelijks bij skaten. De sporten wandelen, fietsen en zwemmen laten over de jaren wat fluctuatie zien maar blijven wel duidelijk in de top vier van “sportcategorieën” staan.

5 Dynamiek in de sportdeelname van Rotterdammers

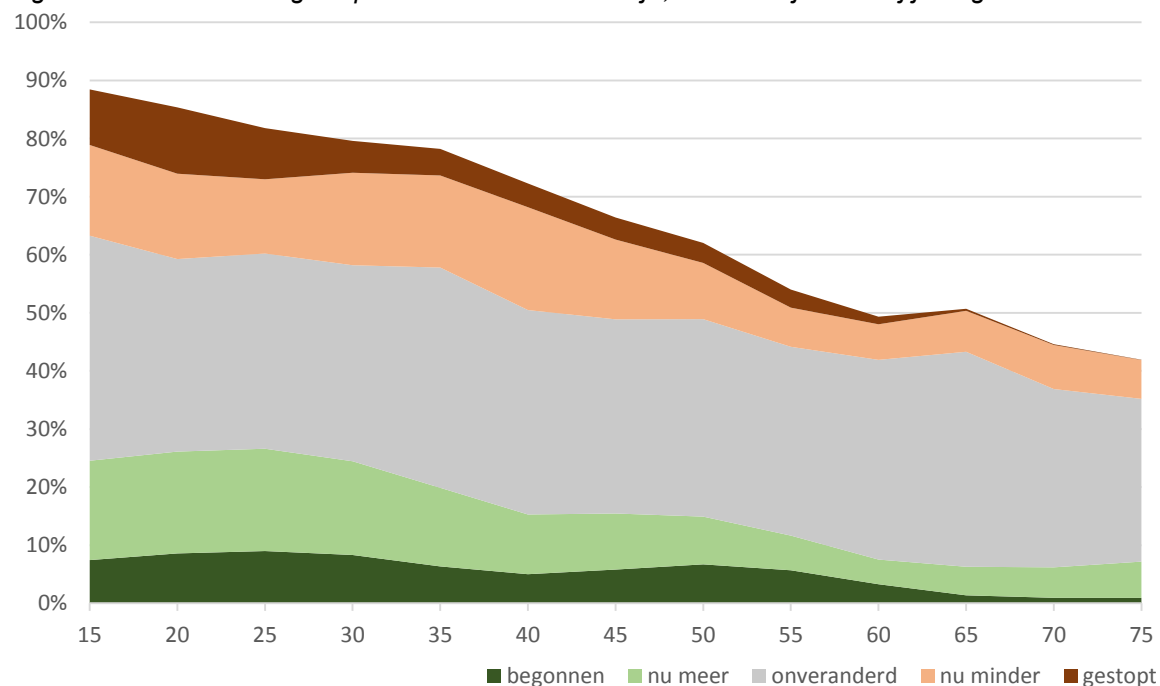
In het VTO is een vraag opgenomen naar de mate waarin Rotterdammers meer of minder zijn gaan sporten. Daaruit valt af te leiden hoeveel mensen zijn begonnen of gestopt, hoeveel er al sportten maar dat meer of juist minder zijn gaan doen en hoeveel onveranderd wel of onveranderd niet aan sport doen. De uitkomsten hiervan zijn te combineren met de uitkomsten van andere vragen over sportdeelname. Hoewel dit combineren van vragen niet tot 100% valide uitkomsten leidt, komen er heel aannemelijke en bovendien bruikbare uitkomsten uit naar voren. Waar deze analyse bijvoorbeeld erg nuttig voor zijn, is de uitsplitsing naar leeftijdsgroepen of de vergelijking van afzonderlijke sporten. Dat wordt dan ook in de volgende paragrafen gedaan.

5.1 Dynamiek in sportdeelname naar leeftijd

De volgende figuur laat zien hoe de sportdeelname zich ontwikkelt met het stijgen van de leeftijd. Het totaal van de kleuren is het aandeel sporters volgens de RSO. Zo is te zien dat in de jongste groep bijna negen van de tien jeugdigen minstens één keer per jaar sport. Deze sporters zijn onderverdeeld naar of ze zijn begonnen of gestopt (want ook die mensen zitten nagenoeg geheel in de groep die het afgelopen jaar aan sport deed) en of ze meer/minder zijn gaan sporten. Dit is dus een combinatie van twee enquêtevragen. Op de horizontale as staan de leeftijden, steeds het midden van vijfjaarsgroepen. In de grafiek staat het voortschrijdend gemiddelde weergegeven.

Onder de jongere Rotterdammers is niet alleen de sportdeelname hoger, er is onder hen ook meer dynamiek in het wel of niet sporten dan onder pakweg de 55-plussers. Misschien dat jongeren wat meer “uitproberen” dan ouderen. De ouderen gaan langzamerhand wel wat minder sporten maar het aandeel met een onveranderd sportgedrag wordt *relatief* gezien groter met het stijgen van de leeftijd.

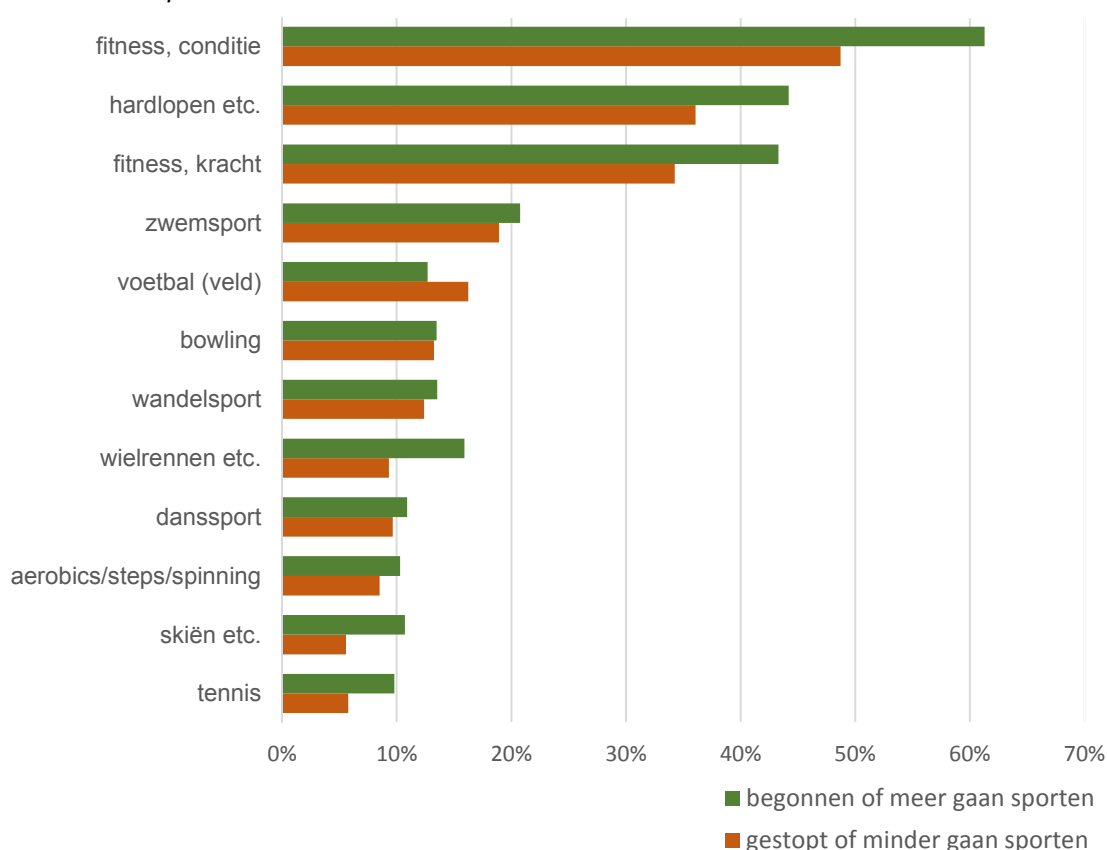
Figuur 5.1 Verandering in sportdeelname naar leeftijd, voortschrijdende vijfjaarsgemiddelden

5.2 Afzonderlijke takken van sport en dynamiek in sportdeelname

In de volgende figuur is te zien welke sporten vooral worden beoefend door Rotterdammers die de 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek zijn begonnen met sporten plus door hen die al sportten maar dat meer zijn gaan doen (groene balkjes). Ook is hetzelfde weergegeven voor hen die juist zijn gestopt met sporten of dat minder zijn gaan doen (oranje balkjes). De verschillen zijn niet erg groot en bovendien tekent zich hier de eerder gepresenteerde volgorde af van meest beoefende sporten door *alle* Rotterdammers. Wel is te zien dat de groene balkjes bij een aantal sporten langer zijn dan de oranje. Dat betekent dat er meer groei is in de deelname dan dat er afname is.⁷ Per saldo groeit zodoende de deelname aan fitness, hardlopen en wielrennen. Wellicht niet toevallig allemaal sporten die veel worden geassocieerd met conditie en gezondheid. En ook sporten die vrij gemakkelijk ongeorganiseerd worden beoefend. Voor veldvoetbal lijkt het tegendeel te gelden: de afname is groter dan de toename. Wellicht is voetbal ook een makkelijke keuze om aan te kruisen al sport die men “wel eens gedaan heeft” het afgelopen jaar, ook als men inmiddels met sporten is gestopt. Bovendien moet worden bedacht dat dit niet alleen gaat om beginnen of stoppen maar ook om intensivering of mindering van het sportgedrag.

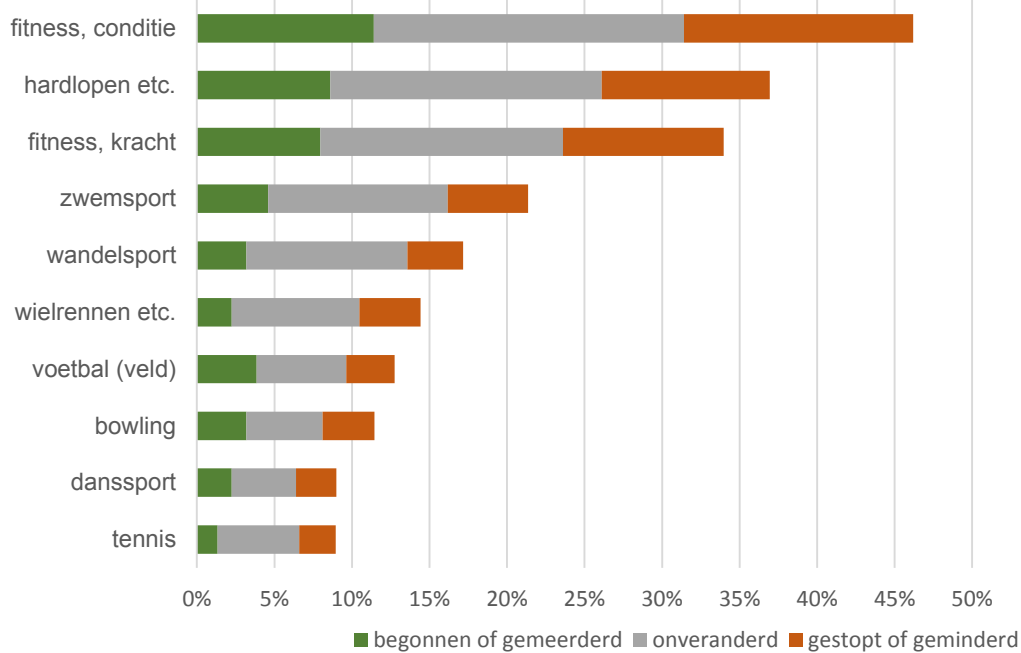
Figuur 5.2 Meest beoefende sporten, in procenten van sporters met veranderde sportdeelname

⁷ Hierbij geldt de kanttekening dat deze groei wellicht groter lijkt dan hij in werkelijkheid is. Mensen die het afgelopen jaar gestopt zijn met sporten lijken wat minder geneigd om dat wat ze nog wel deden te rapporteren, waardoor de oranje balkjes wat korter zouden kunnen uitvallen.

De voorgaande analyse kan ook worden omgekeerd. De volgende figuur laat zien hoeveel procent überhaupt een sport heeft aangekruist en hoeveel er *binnen* die groep zijn gestopt of begonnen met sporten. Ook hier gaat het dan om enerzijds “stoppen of minderen” en anderzijds “beginnen of meerderen”. De sporten waaraan het meest wordt deelgenomen zijn ook de sporten met de meeste stoppers én met de meeste starters. Dit zijn dus sporten met relatief veel dynamiek in het wel of niet deelnemen. Veel ervan zijn individueel beoefende sporten of in ieder geval sporten met een lage organisatiegraad.

Figuur 5.3 Meest beoefende sporten en veranderende deelname (in % van sporters)

6 De plaats waar wordt gesport

6.1 De meest gebruikte plaats voor de meest beoefende sport

De vraag naar de plaats waar men sport is in 2013 op een andere manier gesteld dan in de eerdere onderzoeksjaren. Hierdoor is een vergelijking met Rotterdamse cijfers van voor 2013 niet goed mogelijk. In de meting van 2013 werden zwembad en ijsbaan samen in één antwoord genoemd waarbij wel een onderscheid was tussen binnen en buiten. In de meting van 2015 zijn dit vier verschillende antwoorden: zwembad en ijsbaan afzonderlijk en beide binnen en buiten afzonderlijk. De ijsbaan (zowel binnen als buiten) en het buitenzwembad worden niet of nauwelijks aangekruist als de *meest gebruikte* locatie voor de *meest beoefende* sport. Die formulering van deze laatste zin is van belang voor de interpretatie van de uitkomsten. Immers, lang niet iedereen die *wel eens* een ijsbaan of een buitenzwembad gebruikt, zal dit noemen als de meest gebruikte locatie van de meest beoefende sport!

Het ligt voor de hand dat de meest gebruikte sportlocatie samenhangt met de meest beoefende sport. Het gebruik van de openbare weg, park en bos en de sportschool is dan ook hoog omdat ook de deelname aan de hiermee geassocieerde sporten hoog is. Rotterdammers die minstens één keer aan sport deden in het jaar voorafgaand aan het onderzoek, deden dat veelal in de sportschool of op de openbare weg. Dit hangt uiteraard samen met de relatief hoge deelname aan sporten die vooral om redenen van gezondheid en conditie worden beoefend: fitness, aerobics, spinning, hardlopen, wielrennen, wandelsport, et cetera. Wat dat betreft kan wellicht ook de openbare locatie 'park of bos' hier nog bijgeteld worden.

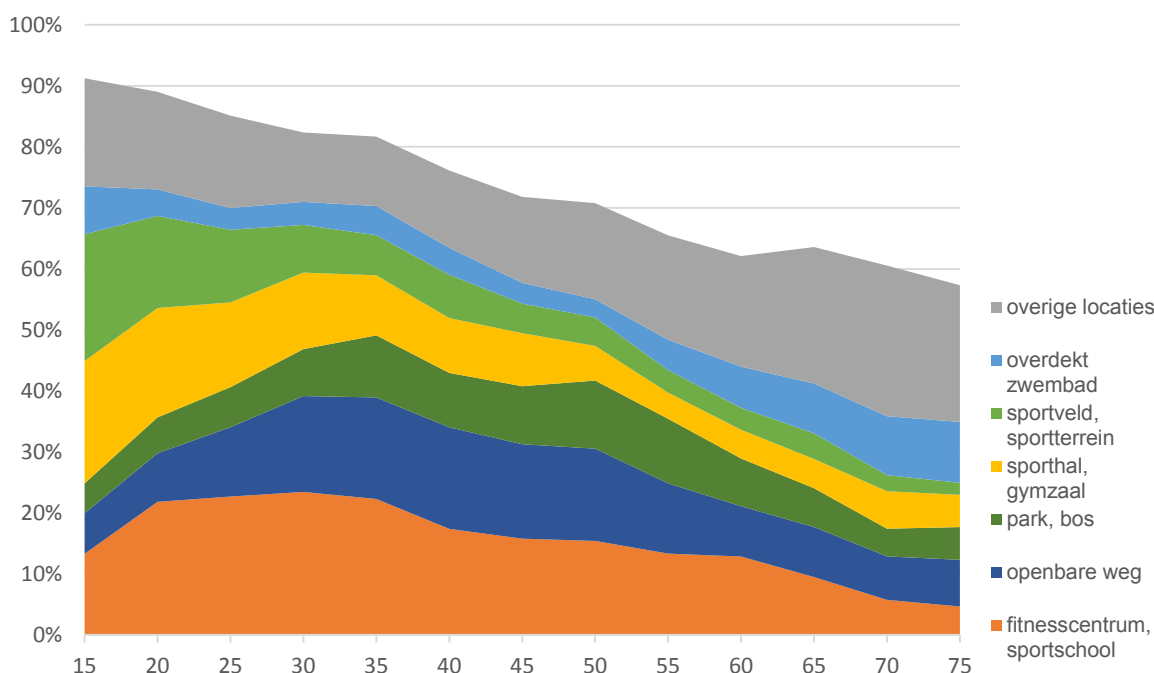
Tabel 6.1 De meest gebruikte plaats voor deelname aan de meest beoefende sport, in procenten van mensen die minstens 1 keer per jaar sporten

	2013	2015
in een fitnesscentrum of sportschool	26	23
op de openbare weg	16	17
in een sporthal, gymzaal of gymnastieklokaal	12	14
in een park of bos	12	11
op een sportveld, sportterrein of atletiekbaan	10	11
<i>in een overdekt zwembad (binnen)</i>	-	7
thuis of in de tuin	8	6
in of op water buiten (zee, meer, plas of sloot)	2	3
in een buurthuis, wijkgebouw of zorginstelling	3	3
in een ski-, tennis-, klimhal etc.	1	1
op een trapveldje, pleintje, skatebaan, Cruyffcourt, Krajicek playground etc.	1	1
<i>in een niet overdekt zwembad (buiten)</i>	-	1
<i>op een overdekte ijsbaan (binnen)</i>	-	0
<i>op een niet overdekte ijsbaan (buiten)</i>	-	0
<i>zwembad of ijsbaan binnen (2013)</i>	5	-
<i>zwembad of ijsbaan buiten (2013)</i>	1	-
ergens anders	3	3
totaal	100	100

6.2 Sportlocaties en achtergrondkenmerken

De locatie waar men sport, hangt samen met een aantal factoren, zoals het soort sport dat wordt beoefend, het motief om te sporten en met allerlei persoonskenmerken zoals de leeftijd van de sporter. De volgende figuur laat zien hoe de leeftijd van invloed is op de meest gebruikte sportlocatie. De top zes van sportlocaties uit de voorgaande tabel worden afzonderlijk genoemd. De figuur geeft weer hoeveel procent van de Rotterdammers (dus inclusief de niet-sporters) in een bepaalde leeftijdscategorie de genoemde locatie noemt als de meest gebruikte plek om te sporten.

Figuur 6.1 Aandeel Rotterdammers dat het meest gebruik maakt van ... om te sporten; voortschrijdend gemiddelde, naar leeftijd

Fitnesscentra of sportscholen steken met kop en schouders uit boven de andere plekken om te sporten, in elke leeftijdscategorie maar de twintigers en dertigers zijn hierin wel de koplopers. Sportvelden en sporthallen worden vooral door de jeugd veel gebruikt maar met het ouder worden daalt dit gebruik. Het gebruik van de openbare weg stijgt juist met het ouder worden, maar vanaf een jaar of vijftig daalt dat weer. Zwembaden worden door de jongste jeugd en vooral ook door de senioren veel genoemd als meest gebruikte plek van sportbeoefening.

De volledige lijst van sportlocaties die in de vragenlijst werd gebruikt, kan worden samengevat in drie groepen van locaties. Dat geeft de volgende indeling:

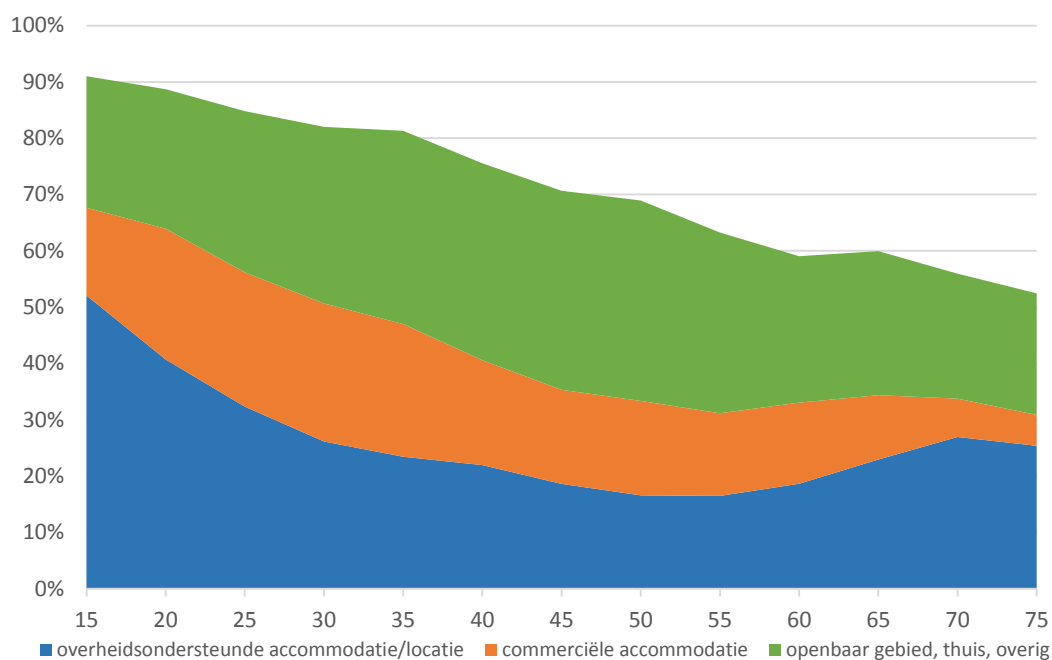
Overheidsondersteunde sportaccommodaties: sportthal, gymzaal of gymnastieklokaal, sportveld, sportterrein of atletiekbaan, zwembaden en ijsbanen (binnen én buiten), buurthuis, wijkgebouw of zorginstelling.

Commerciële sportaccommodaties: fitnesscentrum of sportschool, ski-, tennis-, klimhal etc.

Openbaar gebied, thuis, overig: de openbare weg, park of bos, thuis of tuin, zee, meer, plas, sloot, trapveldje, Cruyffcourt, pleintje, skatebaan etc. of het antwoord 'ergens anders' (wat natuurlijk ook inhoudt: geen van de eerder genoemde plaatsen).

Deze driedeling maakt het mogelijk om ook de sportlocaties die weinig werden aangekruist in een overzichtelijke figuur mee te tellen. De volgende figuur laat dat zien. Het totaal van de drie kleuren telt op tot het totaal van de sporters (minstens één maal gesport in het afgelopen jaar). Te zien is dat de blauwe strook voor de jongste leeftijdsgroep behoorlijk breed is, gaandeweg smaller wordt en pas vanaf een jaar of zestig weer breder wordt. De accommodaties waar de (lokale) overheid het meest bij betrokken is, worden dus relatief veel door jeugd en door senioren gebruikt. Voor die laatste is dat des te opmerkelijker, aangezien in die levensfase de *totale* sportdeelname duidelijk minder wordt met het stijgen van de leeftijd. Het openbaar gebied, de eigen tuin, et cetera scoort het hoogste als meest gebruikte sportplek in de leeftijd tussen pakweg dertig en vijftig jaar.

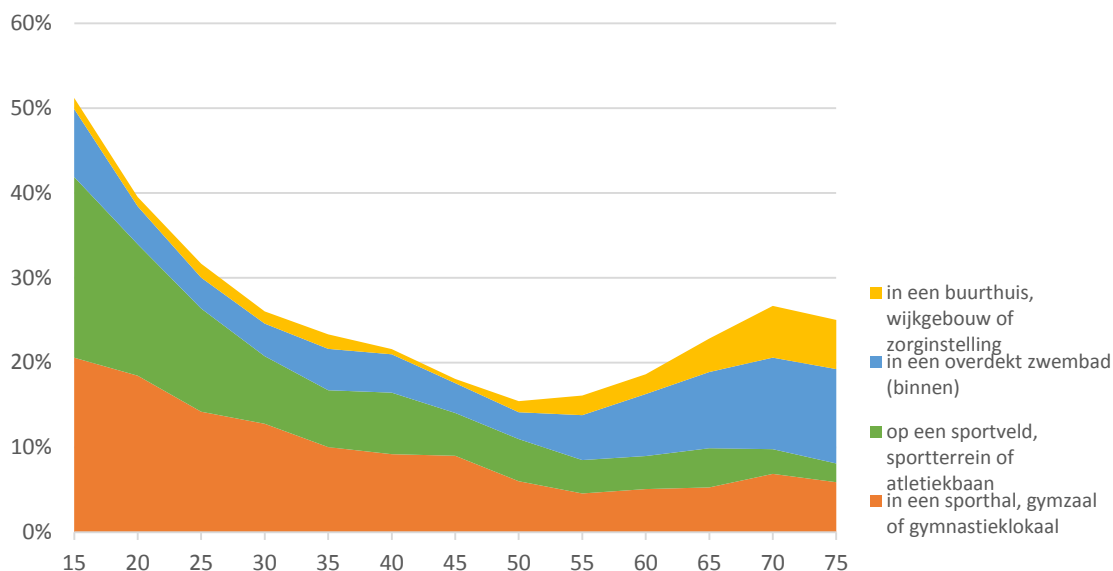
Figuur 6.2   *Aandeel Rotterdammers dat het meest gebruik maakt van ... om te sporten; locaties in drie groepen, voortschrijdend gemiddelde, naar leeftijd*

De onderste strook in de voorgaande figuur kan weer worden opgesplitst in afzonderlijke accommodaties. Dit zijn dus de sportaccommodaties waar min of meer sprake is van overheidsbemoeienis. De schaalverdeling is hier aangepast, waardoor de verschillen tussen de leeftijdsgroepen wat meer uitvergroot worden. Niettemin is de vorm van de blauwe strook hierboven nog terug te zien in de volgende figuur als geheel.

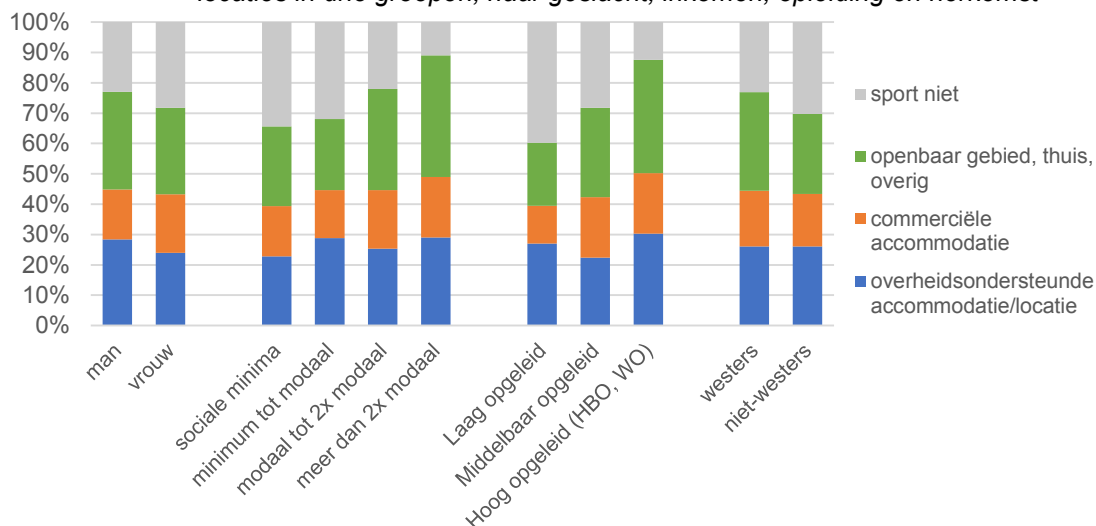

Figuur 6.3 Aandeel Rotterdammers dat voor het sporten het meest gebruik maakt van diverse overheidsondersteunde sportaccommodaties, voortschrijdend gemiddelde naar leeftijd

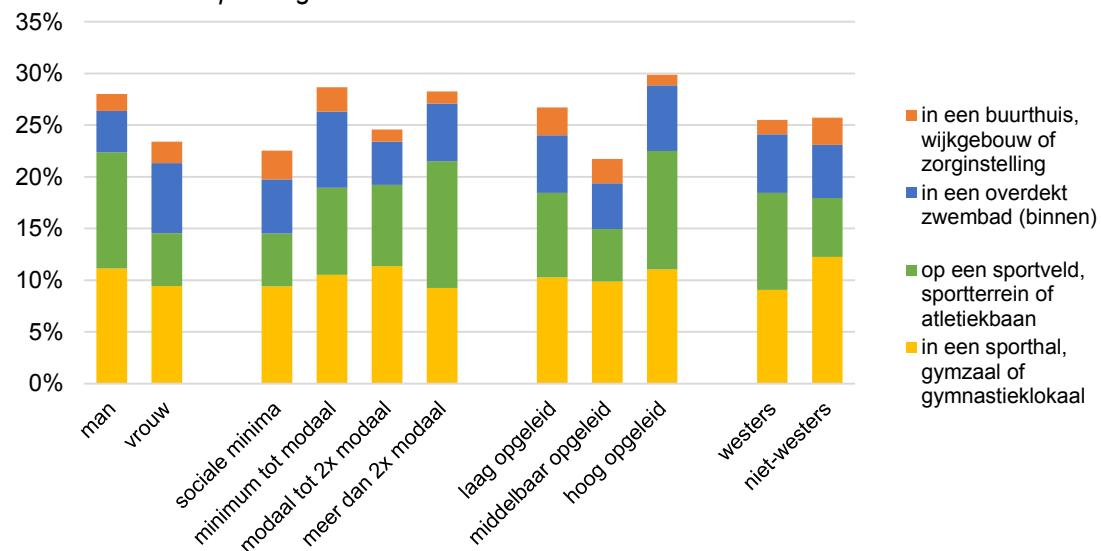
Heel duidelijk in de voorgaande figuur is de hoge score bij sporthallen en sportvelden door de jeugd. Bij de senioren is het met name het zwembad dat belangrijker wordt met het ouder worden. Dezelfde analyse kan ook gedaan worden met andere persoonskenmerken dan leeftijd. De onderstaande figuur laat dat zien, met de eerder gebruikte clustering in drie typen sportlocaties. De verschillen tussen de groepen niet heel groot. Enkele bevindingen: mannen sporten iets meer bij accommodaties waar doorgaans sprake is van overheidsondersteuning en ook wat meer in openbaar gebied (of thuis), vrouwen gebruiken iets meer de commerciële accommodaties. Rotterdammers met een hoger inkomen en Rotterdammers met een hogere opleiding (deels dezelfde personen) maken wat meer gebruik van openbare ruimte of natuur (inclusief “thuis” en “overig”). Dat laatste geldt ook voor Rotterdammers met een westers herkomstland (waaronder Nederland), terwijl hun niet-westerse stadsgenoten überhaupt wat minder aan sport doen.

Figuur 6.4 Aandeel Rotterdammers dat het meest gebruik maakt van ... om te sporten; locaties in drie groepen, naar geslacht, inkomen, opleiding en herkomst

De volgende figuur toont in welke mate de diverse overheidsondersteunde accommodaties als meest gebruikte sportlocatie worden genoemd door diverse groepen Rotterdammers. Binnen deze verzamelcategorie van accommodaties waarbij meestal overheidsgeld in het spel is, blijken vrouwen wat meer het zwembad te gebruiken en mannen meer de sportvelden of sportbanen in de buitenlucht. Die sportvelden /-banen worden ook relatief veel gebruikt door hogere inkomens, hoger opgeleiden Rotterdammers met een westerse herkomst. Niet-westerse Rotterdamse sporters gebruiken iets vaker een sporthal/gymzaal.

Figuur 6.5 *Aandeel Rotterdammers dat voor het sporten het meest gebruik maakt van diverse overheidsondersteunde sportaccommodaties, naar geslacht, inkomen, opleiding en herkomst*

In volgende tabel is te zien of in bepaalde gebieden meer of minder dan gemiddeld gebruik wordt gemaakt van de verschillende sportvoorzieningen. Een leesvoorbeeld: de sporters die wonen in Rotterdam Centrum maken relatief veel gebruik van de sportschool, buitenwater en de openbare weg en maken relatief weinig gebruik van sporthal/gymzaal. De gegevens in deze tabel zijn indicatief, wat inhoudt dat de verschillen tussen een gebied en de rest van de stad niet in alle gevallen statistisch significant zijn, vanwege het soms kleine aantal respondenten per gebied.

Tabel 6.2 Meer of minder dan gemiddeld gebruik van sportlocaties door wie minstens 12 keer per jaar sport, per gebied

	Meer dan gemiddeld	Minder dan gemiddeld
Rotterdam Centrum	fitnesscentrum of sportschool, in of op water buiten, op de openbare weg	sporthal, gymzaal of gymnastieklokaal
Delfshaven	overdekt zwembad, buurthuis, wijkgebouw of zorginstelling,	trapveldje, pleintje, skatebaan, Cruyffcourt, Krajicek pl.
Overschie	in of op water buiten	in een park of bos
Noord	thuis of in de tuin	overdekt zwembad, trapveldje, pleintje, skatebaan, Cruyffcourt, Krajicek pl.
Hillegersberg-Schiebroek	sportveld, sportterrein of atletiekbaan, in een park of bos	-
Kralingen-Crooswijk	in een sporthal, gymzaal of gymnastieklokaal, in of op water buiten	op de openbare weg
Feijenoord	overdekt zwembad, trapveldje, pleintje, skatebaan, Cruyffcourt, Krajicek pl.	buurthuis, wijkgebouw of zorginstelling, sportveld, sportterrein of atletiekbaan,
IJsselmonde	fitnesscentrum of sportschool	-
Pernis	sporthal, gymzaal of gymnastieklokaal, in een niet overdekt zwembad	thuis of in de tuin
Prins Alexander	in een park of bos, thuis of in de tuin	buurthuis, wijkgebouw of zorginstelling
Charlois	in een buurthuis, wijkgebouw of zorginstelling, in een park of bos	op een sportveld, sportterrein of atletiekbaan, op de openbare weg
Hoogvliet	-	op een sportveld, sportterrein of atletiekbaan
Hoek van Holland	overdekt zwembad, op de openbare weg	-
Rozenburg	overdekt zwembad, op de openbare weg,	in een park of bos

7 Sportaanbod in eigen buurt, reistijd en vervoermiddel

7.1 Inleiding

Hoe belangrijk vinden Rotterdammers het aanbod van sportvoorzieningen in de eigen buurt? In het VTO zijn vragen gesteld over welke sportvoorziening men het meest gebruikt, hoe lang de reistijd daar naartoe is en hoe lang men maximaal bereid zou zijn om te reizen. Ook zijn stellingen over het aanbod van sportvoorzieningen in de buurt aan de Rotterdammer voorgelegd. De uitkomsten daarvan, waar mogelijk in onderlinge samenhang, worden in dit hoofdstuk gepresenteerd.

7.2 Reistijd naar de meest gebruikte sportvoorziening

De reistijd naar de sportvoorziening die men het meest gebruikt, hangt natuurlijk af van de plek waar men woont en de plek waar men sport. Van de ene soort voorzieningen zijn er meer dan van de andere soort, dus de nabijheid van het sportaanbod verschilt ook per soort voorziening. Dat blijkt enigszins uit de volgende tabel. Hierin zijn niet alle sportvoorzieningen opgenomen, omdat er soms sprake is van te kleine aantallen respondenten.

Tabel 7.1 Gemiddelde actuele reistijd en maximaal acceptabele reistijd, per voorziening, in procenten van sporters die betreffende gelegenheid meestal gebruiken om te sporten

	Huidige reistijd in minuten	Maximaal bereid tot... reistijd in minuten	Bereid tot ... minuten extra reistijd	Aandeel huidige reistijd korter dan maximaal acceptabel	Aandeel huidige reistijd gelijk aan maximaal acceptabel	Aandeel huidige reistijd langer dan maximaal acceptabel	Totaal
fitnesscentrum of sportschool	11	17	5	66%	21%	13%	100%
sporthal, gymzaal	18	23	6	62%	20%	17%	100%
sportveld, sportterrein, atletiekbaan	16	23	7	67%	20%	13%	100%
overdekt zwembad	16	22	6	63%	20%	18%	100%
park of bos	13	13	0	42%	44%	14%	100%
openbare weg	4	11	7	39%	58%	3%	100%
totaal (incl. niet genoemde voorzieningen)	13	18	5	53%	34%	12%	100%

Sporters *kunnen* natuurlijk blindelings de dichtstbijzijnde voorziening gebruiken maar er zullen vast ook andere keuzecriteria meespelen, zoals de kwaliteit en het aanbod van de voorziening. Dat de reistijd naar sportveld of atletiekbaan bovengemiddeld is, ligt voor de hand. Deze voorzieningen liggen doorgaans aan de rand van woonwijken en dus niet erg dicht bij de meeste woonadressen. De reistijd naar de sportschool is gemiddeld genomen redelijk kort. Voor veel Rotterdammers die in een gymzaal sporten ligt de reistijd relatief hoog. Dit ondanks het feit dat bijna iedere Rotterdammer wel een school met gymzaal in de buurt heeft. Dat zal wellicht zijn omdat er juist in die specifieke gymzaal hun specifieke sport wordt beoefend. Of omdat de vereniging nu eenmaal een gymzaal gebruikt, wat verder bij het huis vandaan.

Dat de reistijd naar de sportplek “openbare weg” niet vrijwel nul is, wordt verklaard doordat een groot deel van deze sporters niet thuis start (zie ook de volgende figuur). Als dit bijvoorbeeld

een hardloper betreft, gaat hij of zij eerst in enkele minuten ergens naartoe en begint dan pas met hardlopen.

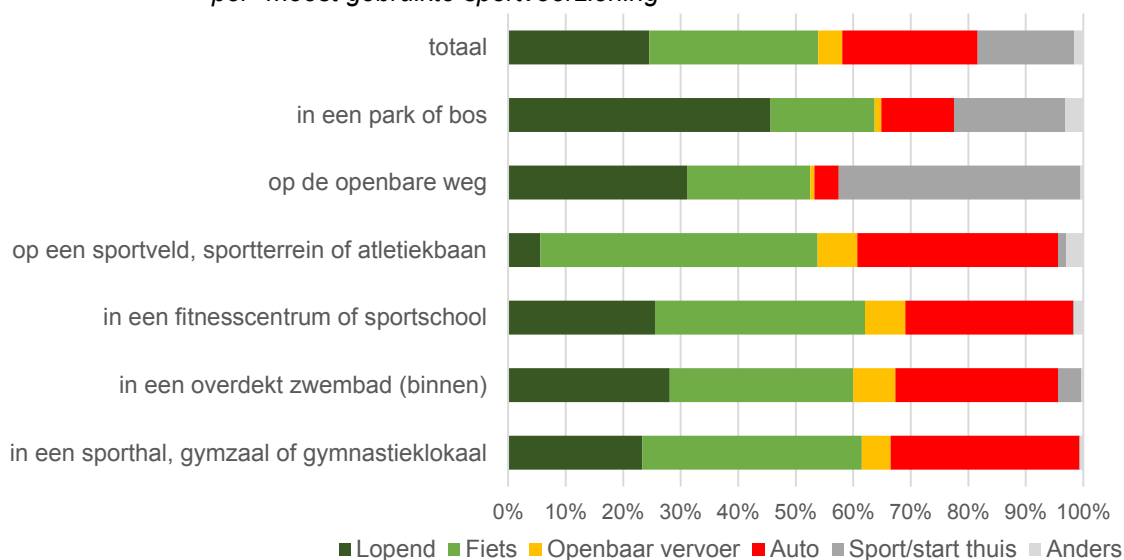
Fitnessers willen graag het aanbod dicht bij huis hebben. Zij willen maximaal een ruim kwartier reistijd *gemiddeld*. Belangrijk om te beseffen is dat dit een gemiddelde is, wat inhoudt dat niet iedere fitnesser 16 minuten acceptabel vindt en anderzijds dat sommigen ook een langere reistijd acceptabel vinden. Dezelfde opmerking geldt uiteraard ook bij de gemiddelden voor de andere accommodaties.

Ruim de helft van de Rotterdamse sporters zou bereid zijn om langer te reizen naar de meest gebruikte sportvoorziening, ongeveer een derde heeft nu ongeveer de maximaal acceptabele reistijd en ongeveer een op de tien vindt de huidige reistijd eigenlijk te lang. Deze cijfers verschillen niet veel per soort sportvoorziening, afgezien van de openluchtsporters, die de openbare weg, park of bos gebruiken als sportplek.

7.3 Het meest gebruikte vervoermiddel

Ook het gebruikte vervoermiddel om naar de sportvoorziening te reizen hangt samen met de reistijd en met de nabijheid van het aanbod. Een verder weg gelegen voorziening is met de auto misschien sneller bereikt dan een nabijgelegen voorziening waar men te voet heen gaat. De volgende figuur laat zien welke vervoerswijze Rotterdamse sporters kiezen bij de reis naar hun meest gebruikte sportvoorziening.

Figuur 7.1 Manier van reizen naar sportvoorziening, in procenten van sporters per “meest gebruikte sportvoorziening”

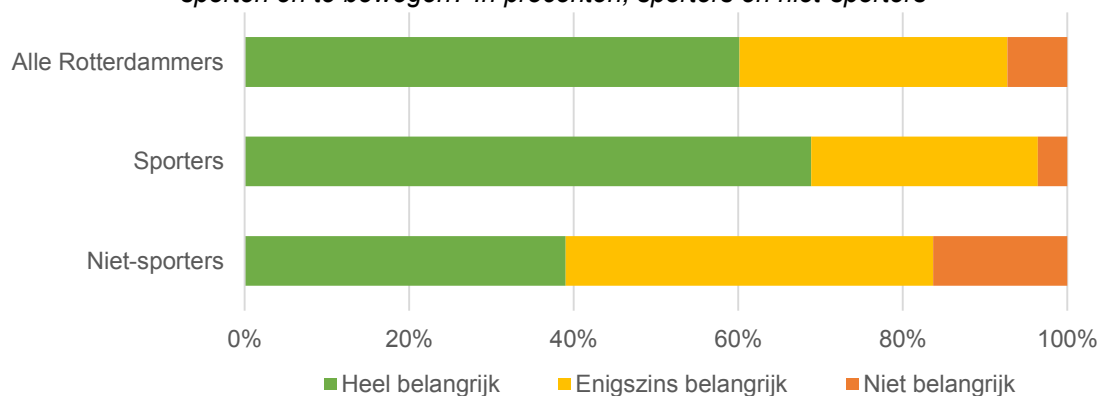

Boven in deze figuur is te zien dat meer dan de helft van de sporters lopend of fietsend naar de meest gebruikte sportvoorziening gaat. Vijftien procent sport of start (doorgaans) thuis. Ruim een kwart neemt de auto en zeven procent neemt het openbaar vervoer, wellicht omdat een iets grotere afstand moet worden overbrugd. Het aandeel fietsers en lopers is hoger bij degenen die gebruik maken van de openbare ruimte: de weg en park of bos. Weinig sporters gaan lopend naar een sportveld, waarschijnlijk ook vanwege de afstand.

7.4 Belang en waardering van sportaanbod in de buurt

Hoe belangrijk is het eigenlijk dat er sportvoorzieningen in de buurt zijn? Deze vraag stellen is wellicht enigszins het antwoord in de mond leggen. Toch zegt het wel iets dat een ruime meerderheid van zestig procent van de Rotterdammers kiest voor het redelijk extreem geformuleerde “heel belangrijk”. Hierin zijn dus ook de Rotterdammers meegeteld die niet aan sport doen. Zoals te verwachten, vinden degenen die zelf aan sport doen dit belangrijker dan degenen die niet aan sport doen. De volgende figuur illustreert dit. Deze vraag ging overigens niet expliciet over sportaccommodaties maar over “mogelijkheden om te sporten of te bewegen”. Al met al vinden Rotterdammers het dus belangrijk dat die mogelijkheden er zijn in de eigen buurt.

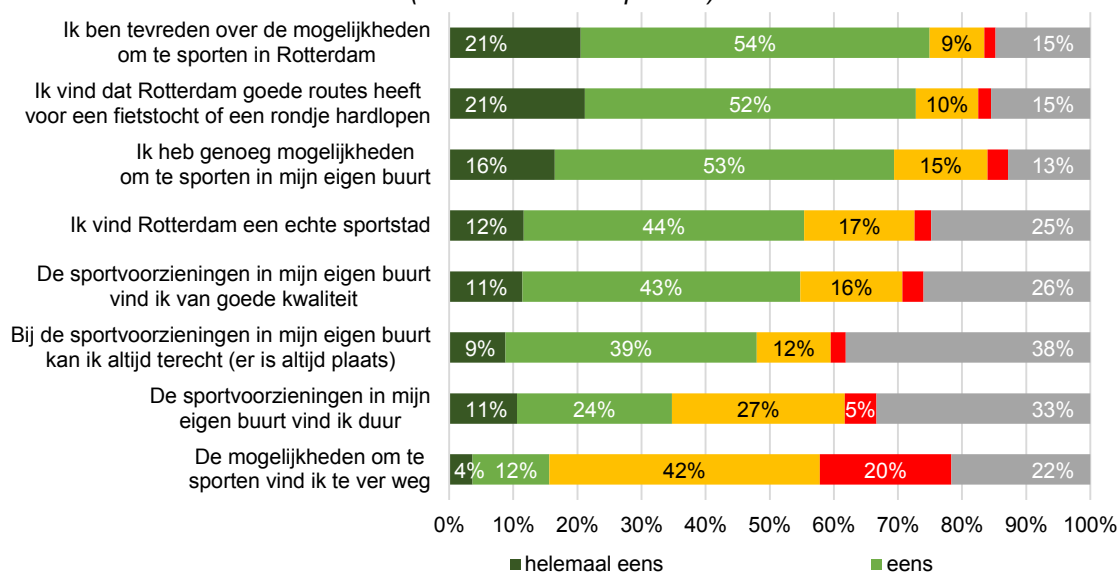
Figuur 7.2 Hoe belangrijk vindt u het dat er bij u in de buurt mogelijkheden zijn om te sporten en te bewegen? In procenten, sporters en niet-sporters

In de volgende figuur is te zien hoe Rotterdammers oordelen over een aantal aspecten van het sportaanbod in de eigen buurt en de stad als geheel. Wat opvalt, is dat behoorlijk wat Rotterdammers over bepaalde zaken geen mening hebben, al dan niet omdat ze het niet op zichzelf van toepassing achten. Zo zullen veel mensen simpelweg niet weten of ze altijd terecht kunnen in de sportvoorzieningen in de buurt omdat ze dat nog nooit geprobeerd hebben. Van degenen die *wel* hun mening geven, is het merendeel doorgaans positief.

Al met al zijn er wat meer positieve oordelen over het sportaanbod in de stad als geheel dan over dat in de eigen buurt. Als het over de eigen buurt gaat is men het meest eens met de stelling dat daar voldoende mogelijkheden zijn om te sporten of te bewegen. Maar ook de kwaliteit en de beschikbaarheid van het aanbod in de eigen buurt worden overwegend positief gewaardeerd. De twee stellingen onder in de figuur zijn negatief geformuleerd. De stelling dat mogelijkheden om te sporten te ver weg zijn, vindt maar weinig bijval. De stelling dat mogelijkheden om te sporten in de eigen buurt te duur zijn, vindt wat meer instemming, maar de meningen zijn wel verdeeld: Ongeveer een derde is het er mee eens, een derde is het er niet mee eens en een derde geeft geen mening.

Figuur 7.3 *Mening over sportvoorzieningen in buurt en stad, in procenten van alle Rotterdammers (inclusief de niet-sporters)*

In het navolgende wordt het oordeel van de Rotterdammers vergeleken, uitgesplitst naar gebied (voorheen deelgemeente genoemd) en tevens binnen vier clusters van gebieden uitgesplitst naar wel of niet sportdeelname. Daarbij is het aandeel weergegeven dat het eens of zeer eens is met de betreffende uitspraak, maar in deze cijfers zijn de mensen die geen mening gaven buiten beschouwing gelaten (de grijze delen in de voorgaande figuur hierboven). Het gaat dus steeds om het aandeel dat instemt met een stelling, als percentage van degenen die überhaupt hun mening gaven. De betekenisvolle en opvallende verschillen zijn door middel van kleurgebruik aangegeven. Groene cijfers geven aan dat de uitkomst positief mag worden genoemd, rode cijfers duiden op een negatieve uitkomst. Daarbij is dus al rekening gehouden met het feit dat de stellingen zelf positief of juist negatief zijn geformuleerd.

Enkele leesvoorbeelden bij deze tabel: in de meest rechtse kolom is te zien dat 20% van de Rotterdammers van mening is dat de sportvoorzieningen te ver weg zijn. Onder de Rotterdamse sporters is 15% die mening toegedaan en onder de Rotterdamse niet-sporters is dit aandeel juist wat hoger: 30%. Kijken we in dezelfde kolom wat lager, dan blijkt er ook relatief veel instemming deze stelling te zijn in de gebieden Delfshaven, Overschie, Charlois en Feijenoord. Bij deze uitsplitsing naar afzonderlijke gebieden zijn alle respondenten meegeteld, dus zowel de sporters als de niet-sporters. Dit is van belang omdat de plek waar men woont, uiteraard samenhangt met andere achtergrondvariabelen. En bovendien zal het geen toeval zijn dat de meeste roodgekleurde cijfers te zien zijn bij de gebieden Charlois en Feijenoord, omdat daar ook relatief veel niet-sporters wonen, zoals te zien in de eerste kolom in de tabel.

Tabel 7.2 Sportdeelname en mening over sportvoorzieningen in de buurt, in procenten, naar woonlocatie binnen Rotterdam en naar wel of niet sportdeelname

	Aandeel sporters volgens RSO norm (12x per jaar of meer)	Vindt het heel belangrijk dat er in de buurt mogelijkheden zijn om te sporten of te bewegen	Is tevreden over de mogelijkheden om te sporten in Rotterdam	Vindt dat Rotterdam goede routes heeft voor een fietstocht of een sportstad	Heeft genoeg mogelijkheden om te sporten in eigen buurt	Vindt sportvoorzieningen in eigen buurt van goede kwaliteit	Vindt sportvoorzieningen in eigen buurt duur	Kan bij sportvoorzieningen in eigen buurt altijd terecht (er is	Vindt mogelijkheden om te sporten te ver weg	
Alle Rotterdammers	62	60	88	86	74	80	74	52	78	20
Sporters vlgs RSO (12+ x per jaar)	100	71	90	86	73	81	74	47	79	15
Niet-sporters vlgs RSO	-	42	84	86	74	77	73	64	74	30
Rotterdam Centrum	74	67	86	86	73	82	77	51	83	16
Delfshaven	59	58	85	80	64	68	67	55	72	29
Overschie	58	57	91	87	74	75	69	44	79	28
Noord	69	61	88	83	69	84	77	51	78	17
Hillegersberg-Schiebroek	76	58	95	88	76	88	90	57	77	13
Kralingen-Crooswijk	65	63	88	90	75	86	77	59	76	16
Feijenoord	52	55	80	79	73	67	63	58	67	27
IJsselmonde	55	60	90	85	73	80	74	47	87	22
Prins Alexander	68	67	94	93	83	89	85	47	87	11
Charlois	52	52	85	86	70	76	61	45	69	25
Hoogvliet	50	59	91	91	83	84	78	59	78	15
Noord binnen ring wel sporter	100	70	88	84	68	80	74	51	78	16
Noord binnen ring niet sporter	-	44	83	84	74	76	71	64	72	32
Noord buiten ring wel sporter	100	72	93	91	80	87	84	45	82	11
Noord buiten ring niet sporter	-	45	96	92	80	89	88	66	87	20
Stedelijk zuid wel sporter	100	68	87	82	72	76	65	44	77	18
Stedelijk zuid niet sporter	-	41	80	84	72	71	66	62	68	35
Buitengebieden wel sporter	100	78	95	92	83	84	80	54	77	12
Buitengebieden niet sporter	-	37	86	89	81	83	77	67	81	19

Hoewel er dus zeker wel samenhang is tussen het aandeel sporters en de mate waarin men instemt met de bovengenoemde stellingen, is er geen erg sterk statistisch verband gevonden. De R^2 , een veel gebruikte maat voor statistische samenhang, tussen het aandeel sporters en het aandeel dat tevreden is over het aanbod van sportvoorzieningen per gebied ligt op een schamele 0,38. Dit duidt wel op samenhang, maar erg sterk is het verband niet.

8 Ongeorganiseerde sportdeelname

8.1 Organisatorisch verband en ongeorganiseerde sportdeelname

In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de mate waarin Rotterdammers sport beoefenen buiten organisatorische verbanden. In het VTO wordt aan sporters gevraagd welke sport zij het meest beoefenen en in welk verband zij dat doen. Het is belangrijk, te beseffen dat het daarbij dus alleen gaat over de meest beoefende sport. Iemand die twee maal per week individueel gaat hardlopen en ook eenmaal per week in verenigingsverband voetbalt, beantwoordt de vraag met het oog op hardlopen en vult dus niet in dat hij/zij in verenigingsverband sport. Precies het omgekeerde kan natuurlijk evengoed voorkomen.

Laten we eerst kijken naar de beantwoording van de vraag naar het verband waarin Rotterdammers sporten. Deze vraag wordt sinds 2013 op een andere manier gesteld dan in eerdere edities van het VTO. Om die reden is het presenteren van een lange tijdreeks niet zinvol. De volgende tabel laat de uitkomsten zien voor de laatste twee meetjaren.⁸ Het gaat daarbij om de *meest beoefende* sport. De tabel vermeldt de percentages als aandeel van degenen die aan sport doen en als aandeel van alle Rotterdammers. In dat laatste geval zijn de percentages uiteraard lager. Op deze vraag naar het verband waarin men sport waren per persoon meerdere antwoorden mogelijk. In de laatste meting werden gemiddeld 1,45 antwoorden per sporter gegeven.

Tabel 8.1 Organisatorische verband waarin de meest beoefende sport wordt beoefend, in procenten van sporters (minstens 1 keer per jaar) en in procenten van alle Rotterdammers, 2013 en 2015

	2013		2015	
	Aandeel van de sporters	Aandeel van de bevolking	Aandeel van de sporters	Aandeel van de bevolking
Ongeorganiseerd, alleen / individueel	34	25	41	30
Als klant/lid/cursist bij een sportschool, fitnesscentrum en dergelijke	31	23	31	23
Ongeorganiseerd met vrienden, familie, gezin of collega's	26	19	30	22
Als lid van een sportvereniging	25	18	27	20
Als deelnemer aan een georganiseerd sportevenement	6	5	5	4
Georganiseerd door bedrijf of in het kader van bedrijfssport	3	2	3	2
Georganiseerd door gemeente, sociaal-cultureel werk, sportbuurtwerk of welzijnswerk	3	2	3	2
In het kader van een georganiseerde vakantie	2	1	2	2
Ander verband	6	4	3	2

Enkele bevindingen uit de bovenstaande tabel: Dik veertig procent van de sporters (30% van de Rotterdammers) sportte wel eens ongeorganiseerd individueel in 2015. Dit aandeel is hoger dan twee jaar geleden. Op de tweede plaats komt het sporten als lid of klant van een sportschool of fitnesscentrum (wat voor een deel van deze sporters misschien nog steeds weinig inhoudt, in

⁸ Een wat gekunstelde vergelijking die niet publicatiewaardig is, doet vermoeden dat er wat dit onderwerp betreft geen grote verschuivingen zijn tussen eerdere jaren en 2013.

organisatorische zin). Dit aandeel is in 2015 precies even hoog als in 2013. Bijna een op de drie sporters (bijna een kwart van alle Rotterdammers) sport ongeorganiseerd, maar wel samen met anderen, kennelijk in een informele setting, met vrienden, familie et cetera. Bijna even veel wordt er gesport in verenigingsverband. Het kan niet genoeg benadrukt worden dat het hier *alleen* gaat om de meest beoefende sport. Als de vraag gesteld was over alle beoefende sporten, zouden de diverse antwoorden misschien allemaal wat hoger scoren, maar dat zou wellicht extra gelden voor de antwoorden die nu laag scoren en lager in de tabel staan.

Vergelijken we de twee metingen, dan valt vooral op dat de beide antwoorden waar het woord “ongeorganiseerd” in voorkomt in 2015 meer worden aangekruist dan in 2013. Er lijkt dus groei in het ongeorganiseerd sporten in Rotterdam.

In de volgende tabel wordt ingezoomd op de aandelen Rotterdammers die ongeorganiseerd sporten. Er wordt weergegeven hoeveel personen een bepaald antwoord aankruisten maar daarnaast wordt weergegeven hoe groot het aandeel is dat het betreffende antwoord koos en daarnaast niet een vorm van georganiseerde sportdeelname aankruiste. Concreet betekent dat de woorden “alleen maar” in onderstaande tabel niet geheel juist zijn. Met “alleen maar ongeorganiseerd individueel” wordt bedoeld dat men eventueel nog wel “ongeorganiseerd met anderen” als tweede antwoord aankruiste, maar niet daarnaast ook nog een georganiseerde vorm van sportdeelname aankruiste.

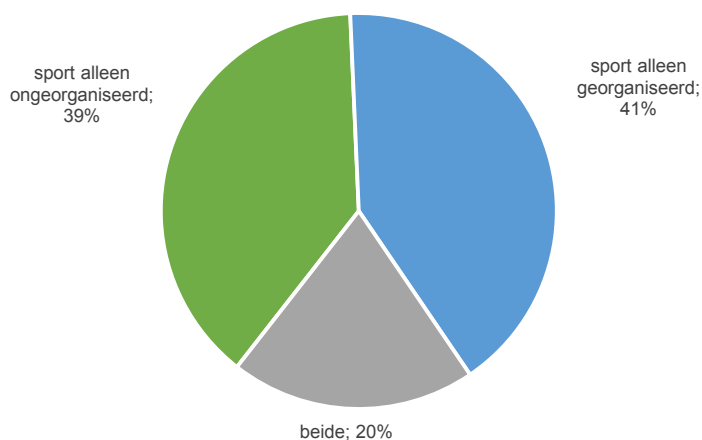
Tabel 8.2 Ongeorganiseerde sportdeelname als percentage van de sporters en van de hele bevolking, 2013 en 2015

	2013		2015	
	Als % van de sporters	Als % van bevolking	Als % van de sporters	Als % van bevolking
Alle sporters (1 keer per jaar of vaker)	100	67	100	70
Sporters die wel eens ongeorganiseerd sporten	51	37	58	43
Sporters die <i>alleen maar</i> ongeorganiseerd sporten	36	26	39	29
Sporters die wel eens ongeorganiseerd individueel sporten	34	25	41	30
Sporters die <i>alleen maar</i> ongeorganiseerd individueel sporten	26	19	27	20
Sporters die wel eens ongeorganiseerd met anderen sporten	26	19	30	22
Sporters die <i>alleen maar</i> ongeorganiseerd met anderen sporten	17	12	18	13

Uit de bovenstaande tabel kan een interessante conclusie worden getrokken. Het aandeel dat überhaupt wel eens sport is tussen 2013 en 2015 gestegen van 67 naar 70 procent van de Rotterdammers. De vetgedrukte regel laat zien hoeveel procent van de Rotterdammers *alleen maar ongeorganiseerd* sport. Dat aandeel is gegroeid van 26 naar 28 procent. Deze twee gegevens kunnen we van elkaar aftrekken. Dan blijkt het aandeel Rotterdammers dat wel sport, maar *niet alleen maar ongeorganiseerd sport* in beide jaren 41% te zijn. Met andere woorden: **de groei in sportdeelname zit puur en alleen in de sportdeelname door Rotterdammers die alleen maar ongeorganiseerd sporten.**

De volgende figuur biedt een eenvoudige weergave van de relatieve omvang van de georganiseerde en de ongeorganiseerde sportdeelname in Rotterdam. Hierbij moet worden bedacht dat het meest aangekruiste antwoord “sportschool/fitnesscentrum” wordt geteld als een vorm van georganiseerd sporten.

Figuur 8.1 Verdeling van sporters naar wel of niet georganiseerde sportdeelname, 2015

Van de eerder genoemde groepen *ongeorganiseerde* sporters is in de laatste meting van het VTO geanalyseerd hoe vaak zij aan sport deden. Dat is weergegeven in de volgende tabel. Over het geheel genomen blijken ongeorganiseerde sporters minder frequent te sporten dan georganiseerde sporters. Het vaakst wordt kennelijk gesport door sporters die zowel in als buiten organisatorische verbanden hun sport beoefenen. Deze vergelijking is enigszins indirect, omdat we de totale sportfrequentie (die op meerdere sporten kan slaan) afzetten tegen het verband waarin de meest beoefende sport wordt gedaan.

Tabel 8.3 Ongeorganiseerde sportdeelname (o.b.v. meest beoefende sport) als percentage van de sporters en frequentie van de totale sportdeelname op jaarbasis, 2015

	Aandeel van de sporters	Gemiddeld aantal keer sportdeelname per jaar
Alle sporters (1 keer per jaar of vaker)	100%	95
Sporters die wel eens ongeorganiseerd sporten	58%	91
Sporters die <i>alleen maar</i> ongeorganiseerd sporten	39%	78
Sporters die wel eens ongeorganiseerd individueel sporten	41%	101
Sporters die <i>alleen maar</i> ongeorganiseerd individueel sporten	27%	89
Sporters die wel eens ongeorganiseerd met anderen sporten	30%	85
Sporters die <i>alleen maar</i> ongeorganiseerd met anderen sporten	18%	63

Ongeorganiseerd in de sportschool?

In de voorgaande tabellen zijn als ongeorganiseerde sporters alleen degenen meegeteld die de antwoorden *individueel* of *ongeorganiseerd met anderen* aankruisten. Daarnaast wordt natuurlijk veel buiten organisatorische verbanden om gesport bij de sportschool, een aparte antwoordcategorie bij deze enquêtevraag. Het antwoord *sportschool / fitnesscentrum* geheel meetellen als ongeorganiseerd zou echter niet geheel terecht zijn. Doen we dat wel, dan blijkt maar liefst 80% van de sporters wel eens 'ongeorganiseerd' te sporten, wat neerkomt op meer dan de helft van alle Rotterdammers (13 t/m 75 jaar). In het vervolg van dit hoofdstuk wordt dit niet meegeteld en gaat het dus bij ongeorganiseerde sporters om de sporters die een of beide antwoorden *individueel* of *ongeorganiseerd met anderen* aankruisten.

8.2 Ongeorganiseerde sportdeelname naar kenmerken

Het aandeel van 39% van de sporters (en 29% van de Rotterdammers) dat alleen maar ongeorganiseerd aan sport doet is natuurlijk niet voor alle groepen Rotterdammers hetzelfde. De volgende tabel laat dat zien. In de laatste kolom is te zien hoe veel procent van de betreffende groep alleen maar ongeorganiseerd aan sport doet. Dat aandeel is natuurlijk vooral hoog wanneer een groot deel van die groep überhaupt aan sport doet en een groot deel van die sporters alleen maar ongeorganiseerd sport. Dat geldt bijvoorbeeld voor de inwoners van Prins Alexander. Bij de meeste groepen geldt echter dat deze twee cijfers (het aandeel sporters en daarbinnen het aandeel dat alleen maar ongeorganiseerd sport) elkaar niet versterken. Zo blijkt bij de jongste leeftijdsgroep dat de sportdeelname als geheel behoorlijk hoog ligt, maar het aandeel dat alleen maar ongeorganiseerd sport is vrij laag. Bij de oudste leeftijdsgroep geldt het omgekeerde: de sportdeelname ligt voor deze groep überhaupt wat lager, maar de sportende ouderen kennen een wat hogere organisatiegraad. Hetzelfde kan worden gezegd over twee gebieden op Zuid waar de sportdeelname vrij laag ligt: Feijenoord en Charlois. Al met al zijn er in de laatste kolom niet erg veel opvallende verschillen te zien.

Tabel 8.4 Aandeel sporters en aandeel dat alleen maar ongeorganiseerd sport (o.b.v. meest beoefende sport) naar persoonskenmerken, in procenten, 2015

	% dat aan sport doet	% sporters dat alleen maar ongeorganiseerd sport*	% in bevolking dat alleen maar ongeorganiseerd sport
Totaal	70	39	29
man	73	41	31
vrouw	67	38	27
13-24 jaar	87	25	23
25-44 jaar	78	41	32
45-64 jaar	58	47	30
65-75 jaar	47	46	26
westers	72	37	29
niet-westers	65	43	30
sociale minima	59	41	27
minimum tot modaal	64	41	28
modaal tot 2x modaal	74	39	31
meer dan 2x modaal	87	37	33
Laag opgeleid	53	35	21
Middelbaar opgeleid	68	46	33
Hoog opgeleid (HBO, WO)	85	36	32
Rotterdam Centrum	82	34	29
Delfshaven	67	47	34
Overschie	70	27	20
Noord	75	39	30
Hillegersberg-Schiebroek	80	34	28
Kralingen-Crooswijk	71	29	22
Feijenoord	58	47	31
IJsselmonde	66	38	26
Prins Alexander	76	42	34
Charlois	65	45	32
Hoogvliet	61	29	19

*) Bij de uitsplitsing naar gebieden is het aantal respondenten dat aan sport doet vrij laag, soms rond de 100 per gebied. Dit leidt tot vrij grote onzekerheidsmarges in de middelste kolom.

8.3 Tak van sport en meest gebruikte locatie

Zoals eerder gezegd is de vraag naar het verband waarin men sport gesteld met betrekking tot de meest beoefende sport. Op die sport is doorgevraagd naar het organisatorisch verband. Hierdoor is goed te analyseren welke sporten meer en welke minder ongeorganiseerd worden beoefend. Het aantal respondenten per meest beoefende sport is vrij laag. In de tabel staan alleen de sporten die door minstens drie procent van de sporters als meest beoefend worden genoemd. Het aandeel ongeorganiseerde sporters verschilt behoorlijk per sport. Voor voetbal en tennis is het vrij logisch dat er wat meer georganiseerd verband wordt gesport, zeker omdat het om de meest beoefende sport gaat (en dus niet de mensen meetellen die naast hun meest beoefende sport ook nog af en toe informeel een balletje slaan of trappen). Voor fitness lijkt het lage percentage ongeorganiseerde sporters op het eerste gezicht lager dan verwacht, maar in de vraagstelling was ook sportschool/fitnesscentrum een van de antwoorden. Iemand die alleen maar individueel of met vrienden in de sportschool fitness, zal daardoor vaak niet het antwoord "ongeorganiseerd" hebben gekozen. Van degenen die fitness als meest beoefende sport noemen, doet ongeveer twee derde dat bij een sportschool of fitnesscentrum. De hoogste percentages ongeorganiseerde sporters vinden we bij de deelnemers aan wandelen, hardlopen en wielrennen. Voor wandelen en wielrennen is het wellicht discutabel in hoeverre dit altijd werkelijke sportdeelname is, maar we kunnen niet anders dan analyseren wat de respondenten zelf invulden.

Tabel 8.5 Sporten die het meest worden beoefend en het aandeel dat deze sporten wel eens en alleen maar ongeorganiseerd beoefent, alles in procenten van de sporters, 2015

	% sporters dat deze sport als <i>meeste</i> beoefent	aandeel beoefenaars van betreffende sport dat dit <i>wel eens</i> ongeorganiseerd doet	aandeel beoefenaars van betreffende sport dat dit <i>alleen maar</i> ongeorganiseerd doet
fitness	29	36	18
hardlopen	16	92	70
wandelsport	7	96	84
wielrennen	6	91	71
zwemsport	6	70	60
voetbal	6	51	27
tennis	3	38	15
totaal "meest beoefende sport" van alle sporters (incl. hier niet genoemde sporten)	100	58	39

Het ligt voor de hand dat ongeorganiseerde sporters op andere plaatsen hun sport beoefenen dan georganiseerde sporters. Dat zal overigens ook per sport verschillen. Voor een makkelijke vergelijking is in onderstaande tabel ook de groep sporters genoemd die alleen maar wel georganiseerd sporten. De verschillen tussen beide groepen zijn overduidelijk. De sportschool is een beetje een geval apart in deze tabel omdat die ook al als organisatievorm kon worden gekozen. Ongeorganiseerde sporters blijken erg veel gebruik te maken van het openbare gebied of het 'eigen terrein': de openbare weg, park of bos, eigen huis of tuin. Specifieke accommodaties zoals sporthallen of sportvelden scoren juist veel hoger bij de sporters die alleen maar in georganiseerd verband sporten.

Tabel 8.6 Meest gebruikte locatie voor de meest beoefende sport, in procenten van alle sporters, ongeorganiseerde en georganiseerde sporters, 2015

	alle sporters	sporters die alleen maar ongeorganiseerd sporten	sporters die alleen maar georganiseerd sporten
in een fitnesscentrum of sportschool	23	4	44
op de openbare weg	17	32	2
in een sporthal, gymzaal of gymnastieklokaal	14	5	21
in een park of bos	11	23	1
op een sportveld, sportterrein of atletiekbaan	11	3	17
in een overdekt zwembad (binnen)	7	9	6
thuis of in de tuin	6	12	1
in of op water buiten (zee, meer, plas, sloot)	3	4	2
totaal	100	100	100

8.4 Meningen over sportaanbod in de eigen buurt en de stad

Denken ongeorganiseerde sporters anders over het Rotterdamse sportaanbod dan georganiseerde sporters? Dat is het onderwerp van deze paragraaf. Ook nu vergelijken we de sporters die alleen maar *ongeorganiseerd* sporten met de sporters die alleen maar *wel* georganiseerd sporten. In onderstaande tabel wordt met name de waardering weergegeven als het gaat om het sportaanbod, maar de eerste regel in de tabel betreft het *belang* van sportaanbod in de eigen buurt. Wat dat betreft is er een duidelijk verschil, wat ook wel valt te begrijpen. Ongeorganiseerde sporters hechten wat minder belang aan mogelijkheden om te sporten in de eigen buurt. We zagen immers al dat zij maar weinig gebruik maken van de typische sportaccommodaties. Ongeorganiseerde sporters, die bijvoorbeeld buiten op straat hardlopen of wielrennen of thuis aan fitness of andere sport doen, hechten minder waarde aan sportvoorzieningen in de buurt. Overigens wordt in de vraag bewust niet het woord “sportvoorzieningen” gebruikt, maar “mogelijkheden om te sporten en te bewegen”. Wat de andere stellingen betreft, die wat meer de waardering willen meten, is er opvallend weinig verschil tussen de georganiseerde en de ongeorganiseerde sporters. Alleen als het gaat om de prijs van de sportvoorzieningen in de buurt blijken de ongeorganiseerde sporters daarover wat negatiever te oordelen.

Tabel 8.7 Belang en waardering van sportaanbod in procenten van de georganiseerde en ongeorganiseerde sporters, 2015

	alle sporters	sporters, alleen ongeorganiseerd	sporters, alleen georganiseerd
Vindt het “heel belangrijk” dat er in de buurt mogelijkheden zijn om te sporten of te bewegen	69	56	77
Is tevreden over de mogelijkheden om te sporten in Rotterdam	89	89	89
Vindt dat Rotterdam goede routes heeft voor een fietstocht of een rondje hardlopen	86	86	84
Vindt Rotterdam een echte sportstad	73	72	74
Heeft genoeg mogelijkheden om te sporten in eigen buurt	81	81	80
Vindt sportvoorzieningen in eigen buurt van goede kwaliteit	74	73	76
Vindt sportvoorzieningen in eigen buurt duur	48	53	45
Kan bij sportvoorzieningen in eigen buurt altijd terecht (er is altijd plaats)	79	75	80
Vindt mogelijkheden om te sporten te ver weg	16	16	17

9 Bezoek aan sportevenementen

9.1 Bezoek aan sportevenementen in het algemeen

Ruim vier op de tien Rotterdammers heeft tussen het najaar van 2014 tot het najaar van 2015 een sportevenement in of rond Rotterdam bezocht. Dit aandeel is in de afgelopen metingen nauwelijks veranderd maar valt nu iets aan de hoge kant uit. Veranderingen in het bezoek aan afzonderlijke sportevenementen kunnen soms te maken hebben met externe factoren zoals het weer en bieden dus geen direct bewijs voor toe- of afnemende populariteit van een sport(event) als zodanig. Het betreft hier alleen bezoek door Rotterdammers. Sportevenementen trekken uiteraard ook veel bezoekers van buiten de gemeentegrenzen.

In voorgaande jaren droeg de Bavaria City Racing flink bij aan het totale bezoek aan sportevenementen. In de laatste meting telde die niet mee omdat dit evenement niet plaatsvond in 2015. Toch valt het totaalcijfer juist nog iets hoger uit. Twee sportevenementen die wel in 2015 maar niet in eerdere jaren plaatsvonden, zijn wel expliciet gevraagd: Le Grand passage en het WK Beachvolleybal. Verder is er natuurlijk de bonte verzamelcategorie “andere sportwedstrijden of sporttoernooien”.

De Marathon trok afgezien van een dipje in 2011 bijna steeds ongeveer een vijfde (20%) van de Rotterdammers. Ook in 2015 was dit het meestbezochte sportevenement. Het bezoek aan betaald voetbal zit in de lift. De sportieve prestaties van de Rotterdamse profclubs vormen waarschijnlijk een groot deel van de verklaring.

Dat de score voor “andere sportwedstrijden of sporttoernooien” bij de twee laatste metingen een stuk lager dan in eerdere jaren, wordt verklaard door een verandering in de vraagstelling.⁹

Tabel 9.1 *Percentage Rotterdammers dat Rotterdamse sportevenementen heeft bezocht*

	2009	2011	2013	2015
Marathon van Rotterdam	18	14	20	21
Wedstrijden betaald voetbal	11	13	15	20
Le Grand Passage (doorkomst Tour de France)	-	-	-	11
Bavaria City Racing	12	16	14	-
ABN-AMRO World Tennis Tournament	5	5	5	4
CHIO (hippische sport)	3	4	4	3
WK Beachvolleybal	-	-	-	2
Rabobank Zesdaagse Rotterdam (wielrennen)	3	3	2	2
World Port Classic (wielrennen)	-	2	2	1
Andere sportwedstrijden of sporttoernooien	21	29	11	13
Minstens een van bovenstaande	38	41	40	43

⁹ In eerdere meetjaren was sprake van een fors langere lijst van sportevenementen. De niet bij naam genoemde sportevenementen uit voorgaande jaren zijn nu samen geteld onder de verzamelterm “andere”. Bij de vragenlijst van 2013, daarentegen, werden *alleen* de zeven sportevenementen genoemd die in deze tabel zijn genoemd en ten slotte de antwoordoptie “andere sportwedstrijden of sporttoernooien in of rond Rotterdam”.

9.2 Sportevenementen in Rotterdam en in Nederland

Uit het Brancherapport *Sportevenementen in Nederland* dat in 2014 verscheen¹⁰, blijkt dat ook in heel Nederland zo'n veertig procent van de bevolking minstens eenmaal per jaar een sportevenement bezoekt. Gezien het aanbod in Rotterdam zouden we mogen verwachten dat Rotterdammers iets meer dan de gemiddelde Nederlander sportevenementen bezoeken. In Rotterdam vinden immers meer en aansprekender sportevenementen plaats dan in de gemiddelde Nederlandse woonplaats. Dat laatste blijkt ook uit hetzelfde rapport. Hierin is een vergelijking te vinden van het aantal niet-reguliere sportevenementen per 100.000 inwoners met meer dan 5.000 bezoekers. In heel Nederland komt dat in de afgelopen jaren (2010-2013) steeds neer op vier per jaar. Voor Rotterdam geldt over deze jaren een gemiddelde van zes à zeven.

Eenvoudiger geformuleerd: Rotterdam heeft een relatief groot aanbod van grote sportevenementen. Tegenover de 40% bezoekers in heel Nederland geldt 43% bezoekers voor de inwoners van Rotterdam. Rotterdam scoort dus iets hoger maar het verschil is niet heel overtuigend.

Sportimago

In 2015 publiceerde het Mulier Instituut een factsheet over het sportimago van Nederlandse gemeenten. Deze factsheet is gebaseerd op het Nationale Sportonderzoek van november 2013, op basis van een internetpanel dat representatief is voor de Nederlandse bevolking. De onderstaande tabel is gebaseerd op die factsheet. De tabel toont in welke mate Nederlanders verschillende steden associëren met sport. In de factsheet wordt toegelicht dat dit gebaseerd kan zijn op diverse zaken, waaronder de woonplaats van een topsporter, een sportevenement of een sportaccommodatie. Heerenveen staat als schaatshoofdstad boven aan de lijst. Daarna volgen de grote steden waarbij Rotterdam het lijstje aanvoert. 71% van de Nederlanders associeert Rotterdam met sport. Dat is ongeveer even veel als de 74% van de Rotterdammers die het eens of zeer eens is met de stelling "Ik vind Rotterdam een echte sportstad" (daarbij wordt de groep die "geen mening" aankruiste niet meegeteld, zie tabel 7.2).

Bij alle steden behalve Heerenveen wordt voetbal het meest genoemd als sport die men met de betreffende stad associeert. Verschil is er pas in de tweede sport die men noemt per stad. Bij Rotterdam en Amsterdam is dat hardlopen, de sport waarvan Rotterdam het lijstje aanvoert.

Tabel 9.2 Volgorde van acht Nederlandse steden naar de mate waarin Nederlanders de stad associëren met sport en de meest genoemde sporten per stad, in procenten, 2013

	Aandeel dat de stad associeert met sport	Meest genoemde sport	Als tweede genoemde sport
Heerenveen	73	Schaatsen 41	Voetbal 25
Rotterdam	71	Voetbal 36	Hardlopen 15
Amsterdam	69	Voetbal 38	Hardlopen 10
Eindhoven	62	Voetbal 36	Zwemmen 12
Den Haag	58	Voetbal 29	Hockey 5
Utrecht	55	Voetbal 30	Wielrennen 4
Almere	50	Voetbal 12	Schaatsen 12
Hengelo	43	Voetbal 14	Atletiek 7

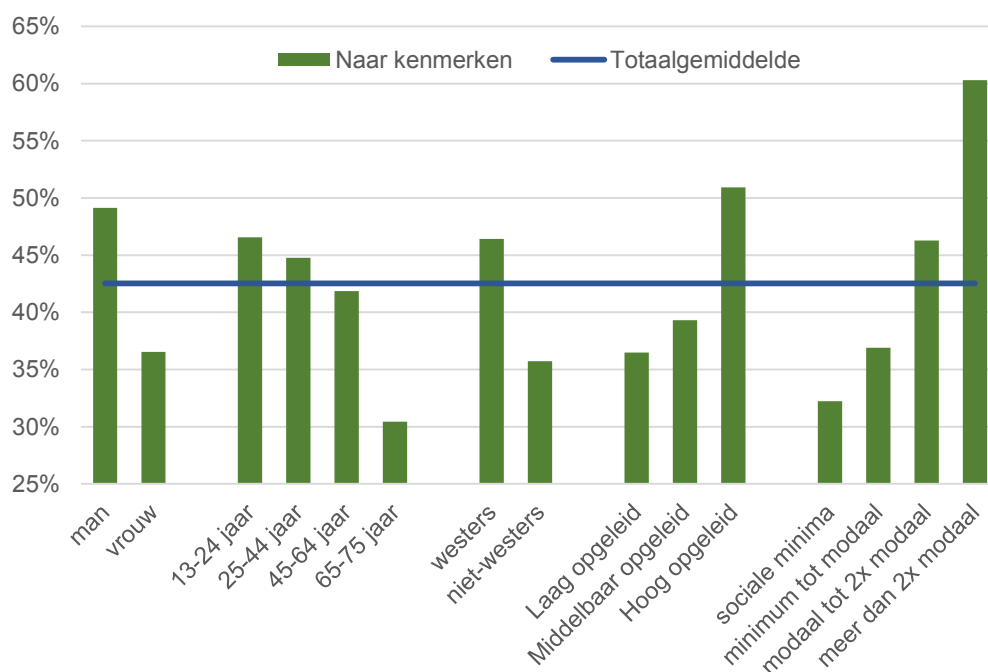
Bron: *Factsheet Sportimago Gemeenten*, Mulier Instituut. Bewerking: OBI, gemeente Rotterdam.

¹⁰ Paul Hover, Jerzy Straatmeijer en Koen Breedveld (red.) (2014). *Sportevenementen in Nederland, over sportevenementen en hun maatschappelijke betekenis* (Brancherapport Sport nr. 2). Utrecht: Mulier Instituut.

9.3 Bezoek aan sportevenementen naar achtergrondkenmerken

In de volgende figuur is het aandeel bezoekers aan Rotterdamse sportevenementen uitgesplitst naar geslacht, leeftijd, etniciteit, inkomen en opleiding. De lijn 'totaal gemiddeld' toont het aandeel sportevenementenbezoekers onder alle Rotterdammers van 13 tot en met 75 jaar (43 procent). Er is een sterke samenhang tussen sportevenementenbezoek en geslacht: het aandeel bezoekers aan sportevenementen is onder mannen veel groter dan onder vrouwen. Onder ouderen, personen van niet-westerse afkomst, mensen met een laag inkomen en lager opgeleiden is het aandeel bezoekers van sportevenementen kleiner dan onder andere groepen.

Figuur 9.1 Percentage Rotterdammers dat Rotterdamse sportevenementen heeft bezocht, in samenhang met geslacht, leeftijd, etniciteit, inkomen en opleiding, 2015

De volgende figuur laat zien hoe de gemiddelde (Rotterdamse) bezoeker van de verschillende sportevenementen eruitziet voor wat betreft de leeftijd en het opleidingsniveau. Voor vrijwel alle sportevenementen geldt dat de bezoekers relatief jong en relatief hoogopgeleid zijn. De bolletjes liggen immers vrijwel allemaal laag (jong) en rechts (hoog opgeleid) in de figuur. Er is één uitzondering te zien: de bezoekers van de Rabobank Zesdaagse Rotterdam (een wielerevenement) zouden juist relatief oud en laagopgeleid zijn. Hierbij past een belangrijk voorbehoud: deze uitkomsten zijn gebaseerd op alleen die respondenten die een bepaald sportevenement hebben bezocht en dat zijn er bij sommige evenementen niet zo veel. In het algemeen geldt dat hoe groter het bolletje in de figuur (dus hoe meer bezoekers dat evenement heeft), des te betrouwbaarder is ook de plek in de figuur, die aangeeft in welke mate de bezoekers jonger/ouder en hoger/lager opgeleid zijn dan gemiddeld. Waar de uitkomsten zijn bepaald op basis van minder dan 100 respondenten is het bolletje lichter groen gemaakt. Dat geldt dus ook voor de Rabobank Zesdaagse Rotterdam. Wellicht klopt deze uitkomst dus niet heel exact maar niettemin is het zeer waarschijnlijk dat de bezoekers aan dit evenement in werkelijkheid wel degelijk relatief oud en laag opgeleid zijn. In de tegenoverliggende hoek van de figuur blijkt dat de bezoekers aan het ABN AMRO World Tennis Tournament nogal jong en hoog opgeleid zijn (en deze uitkomst is wel gebaseerd op meer dan 100 respondenten).

Figuur 9.2 Omvang, gemiddelde leeftijd en gemiddeld opleidingsniveau van de bezoekers aan diverse Rotterdamse sportevenementen, 2015

Bijlage   Geraadpleegde bronnen

- Breedveld, K. (2013). Sportsector. In: NRIT Media. *Tendrapport toerisme, recreatie en vrije tijd 2013*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Breedveld, K. (2014). *Sportparticipatie: uitdagingen voor wetenschap en beleid*. Inaugurale rede, Radboud Universiteit Nijmegen, 16 april 2014. Nijmegen:
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2014): *Jaarrapport Integratie 2014*. Den Haag: CBS
- Collard, D. & Pulles, I. (2014). *Sportdeelname 2013*. (Factsheet) Utrecht: Mulier Instituut.
- Dool, R. van den & A. Tiessen-Raaphorst (2013). Verschil in gedrag en opvattingen over bewegen tussen etnische groepen. In: Hildebrandt, V.H., C.M. Bernaards & J.H. Stubbe (red.). *Tendrapport bewegen en gezondheid 2011/2012*. Leiden: TNO.
- Hoekman, R. & R. van den Dool (2009). *Sportdeelname in grote steden: een wereld van verschil?* 's-Hertogenbosch: Mulier Instituut
- Hoekman, R. & A. Tiessen-Raaphorst (2011). Sporten in de stad. Ontwikkelingen in stedelijke sportdeelname. In: M. van den Heuvel, R. Hoekman & H. van der Poel (red.), *Sport in de Stad. Over de maatschappelijke, ruimtelijke en economische rol van sport in de stedelijke context*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Hover, P., S. Hakkers & K. Breedveld (red.) (2013). *Tendrapport Fitnessbranche 2012*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Hover, P., J. Straatmeijer en K. Breedveld (red.) (2014). *Sportevenementen in Nederland, over sportevenementen en hun maatschappelijke betekenis* (Brancherapport Sport nr. 2). Utrecht: Mulier Instituut.
- Tiessen-Raaphorst, A., A. van den Broek & R. van den Dool (2013). *Wie doen er aan sport en cultuur? Eerste presentatie van gegevens uit de Vrijetijdsomnibus 2012*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Tiessen-Raaphorst, A., R. van den Dool & R. Vogels (2014). *Uitstappers en doorzetters. De persoonlijke en sociale context van sportdeelname en tijdsbesteding aan sport*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Tiessen-Raaphorst, A. (red.) (2015) *Rapportage Sport 2014*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Een uitgebreidere uitleg van de normen voor gezond bewegen is te vinden op deze website:
www.nationaalkompas.nl/gezondheidsdeterminanten/leefstijl/lichamelijke-activiteit/normen-van-lichamelijke-in-activiteit